

Hyvää elämää ja toimivaa arkea Järvenpäässä

**Hyvinvointisuunnitelma vuosille
2020–2021**

SISÄLLYS

SAATTEEKSI	4
1 HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN KUNNAN TEHTÄVÄNÄ	5
1.1 HYVINVOINTITYÖN LÄHTÖKOHDAT	5
1.2 HYVINVOINTITYÖN TOIMINTAMALLI JÄRVENPÄÄSSÄ	7
1.3 ALUEELLINEN YHTEISTYÖ KESKI-UUDENMAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KUNTAYHTYMÄN (KEUSOTE) KANSSA	8
2 HYVINVOINTISUUNNITELMA OSANA KAUPUNGIN STRATEGISTA JOHTAMISTA	10
2.1 JÄRVENPÄÄN KAUPUNGIN STRATEGIA	10
2.2 KAUPUNGIN YHTEINEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	12
2.3 HYVÄ ELÄMÄ JA TOIMIVA ARKI KAIKILLE KUNTALAISILLE	13
2.4 PAINOPISTEET	14
3 JÄRVENPÄÄLÄISTEN HYVINVOINNIN TILA JA KESKEISET PALVELUT	15
3.1 LAPSET JA NUORET	16
3.1.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset	16
3.1.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä	18
3.1.3 Keskeiset palvelut	19
3.2 TYÖIKÄISET	23
3.2.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset	23
3.2.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä	26
3.2.3 Keskeiset palvelut	30
3.3 IKÄÄNTYNEET	32
3.3.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset	32
3.3.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä	34
3.3.3 Keskeiset palvelut	38
4 ARJEN TURVALLISUUS	39
5 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	42

6	SEURANTA, ARVIOINTI JA HYVINVOINTISUUNNITELMATYÖN JATKO	44
7	SANASTO	45
8	LIITTEET	48

SAATTEEKSI

Järvenpäässä tavoittelemme hyvää elämää ja toimivaa arkea – haluamme olla edelläkävijöitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Tämä tarkoittaa muun muassa kaikille kaupunkilaisille viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä luontoarvoja unohtamatta, toimivia peruspalveluita, yhteisöllisyyttä ja osallisuuden mahdollisuuksia. Hyvinvointisuunnitelma toimeenpanee uuden kaupunkistrategian tavoitteita käytäntöön. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat Järvenpään asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden nykytilaan, keskeisiin palveluihin ja toimintaympäristön muutoksiin.

Moni asia on Järvenpään asukkaiden mielestä hyvin. Asuinalueen olosuhteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä, Järvenpäässä osallistutaan aktiivisesti järjestötoimintaan, koulussa viihdytään ja lasten ja vanhempien keskusteluyhteydet ovat parantuneet. Valtaosa eri-ikäisistä järvenpäälaisistä on elämäänsä tyytyväisiä. Tästä huolimatta paljon on edelleen tehtävää. Eriarvoisuus sekä hyvinvointi- ja terveyserot väestöryhmien, sukupuolten, koulutustaustan tai työllisyystilanteen perusteella on tunnistettu niin aikuisten, ikääntyneiden kuin lasten ja nuorten keskuudessa. Esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat, työikäisten psyykkinen kuormittuneisuus, päihteiden käyttö ja ikääntyneiden vajeet toimintakyvyssä haastavat meitä kaikkia ponnistelemaan hyvinvointia ja terveyttä edistäviin toimiin. Keskeistä on yhdessä toimiminen ja asukkaiden osallistaminen. Hyvinvointiin panostaminen on paitsi inhimillistä myös kuntatalouden kannalta järkevää.

Hyvinvointisuunnitelmassa määritellään hyvää elämää ja toimivaa arkea edistävät tavoitteet vuosille 2020-2021. Suunnitelma kokoaa aiemman sähköisen hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen sekä aiempien erikseen laadittujen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet yhteiseen kaikkia ikäryhmiä koskevaan suunnitelmaan. Arjen turvallisuus nähdään kiinteänä osana ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia, joten turvallisuuden edistämisen toimenpiteet on otettu osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

Suunnitelma tavoitteineen ja toimenpiteineen on koottu kuulemalla laajasti kaupungin palvelualueiden henkilöstöä, vaikuttamistoimielimiä, päättäjiä ja kuntalaisia. Yhdessä tekeminen on tärkeää, jotta tavoitteet ja toimenpiteet ovat sellaisia, joihin myös yhdessä sitoudumme.

Suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden laatimisen pohjaksi tehtiin laaja katsaus toimintaympäristön muutoksiin ja eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia kuvaavaan tutkimustietoon. Suunnitelman toimintaympäristötiedot ulottuvat osin pitkälle tulevaisuuteen, mutta hyvinvointisuunnitelman tavoitteet on tehty pääosin nykyisen valtuustokauden loppuun eli kahdelle

seuraavalle vuodelle. Seuraava suunnitelma tullaan laatimaan valtuustokauden mittaiseksi yhteistyössä uuden kaupunginvaltuuston kanssa.

Suunnitelman valmistelusta on vastannut kaupungin hyvinvointiryhmä ja työtä ohjannut kaupungin johtoryhmä ja Hyvinvoinnin palvelualueen sisällä palvelualuejohtaja Marju Taurula. Tämän suunnitelman valmistelusta vastanneet Hyvinvointiryhmän jäsenet ja asiantuntijat ovat:

Kirsi-Marja Karjalainen (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaja, Hyvinvoinnin palvelualue)

Anne Honkanen (erityisasiantuntija, työikäisten ja ikääntyneiden hyte, Hyvinvoinnin palvelualue)

Heli Vastamäki (viestintäjohtaja, Konsernipalvelut)

Mari Asell (opiskeluhuollon päällikkö, Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue)

Mari Karsio (erityisasiantuntija, Kaupunkikehitys)

Tiina Inkinen (palvelupäällikkö, Hyvinvoinnin palvelualue)

Saara Ojala (palvelualueen erikoissuunnittelija, Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue sekä Hyvinvoinnin palvelualue)

Tero Seitsonen (erityisasiantuntija, ulkoinen integraatio / Keusote)

Toni Pallaspuro (tietohallintojohtaja, Konsernipalvelut)

1 HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN KUNNAN TEHTÄVÄNÄ

1.1 HYVINVOINTITYÖN LÄHTÖKOHDAT

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, vastuista ja toimenpiteistä säädetään useissa laeissa. Kuntien tulee Kuntalakiin (2015/410) perustuen edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Lain perimmäinen tarkoitus on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa (1 §).

Terveydenhuoltolain (1326/2010) luvussa 2 määritellään laajasti kunnan tehtäviä kuntalaisten terveyden edistämiseksi. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) on rakenteellisen sosiaalityön käsitteen lisäksi useita vastaavia mainintoja kunnan tehtävistä. Näiden lisäksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ohjataan useissa muita hallinnonaloja koskevissa laeissa, kuten Maankäyttö- ja rakennuslaissa, Perusopetuslaissa, Kuntien kulttuuritoimintalaissa ja Elintarvikelaissa. Palvelut, joita kunnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen järjestävät ovatkin moninaisia. Kuva 1

havainnollistaa millaisen kokonaisuuden kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen muodostaa.

Kuva 1 Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen (Lähde: Kuntaliitto)

Järvenpään kaupunginvaltuusto on määritellyt kaupungin perustehtävät 22.5.2017 (kuva 2).

Kuva 2 Kaupungin perustehtävät sekä strateginen ohjaus ja tuki

Järvenpäässä kaupungin hyvinvointitehtävän tavoitteena on mahdollistaa sujuva ja turvallinen arki yhdessä asukkaiden kanssa ja luoda edellytyksiä hyvälle elämälle, sivistykselle ja itsensä kehittämiseksi sekä edistää hyvinvointia ja terveyttä ja vahvistaa osallisuutta.

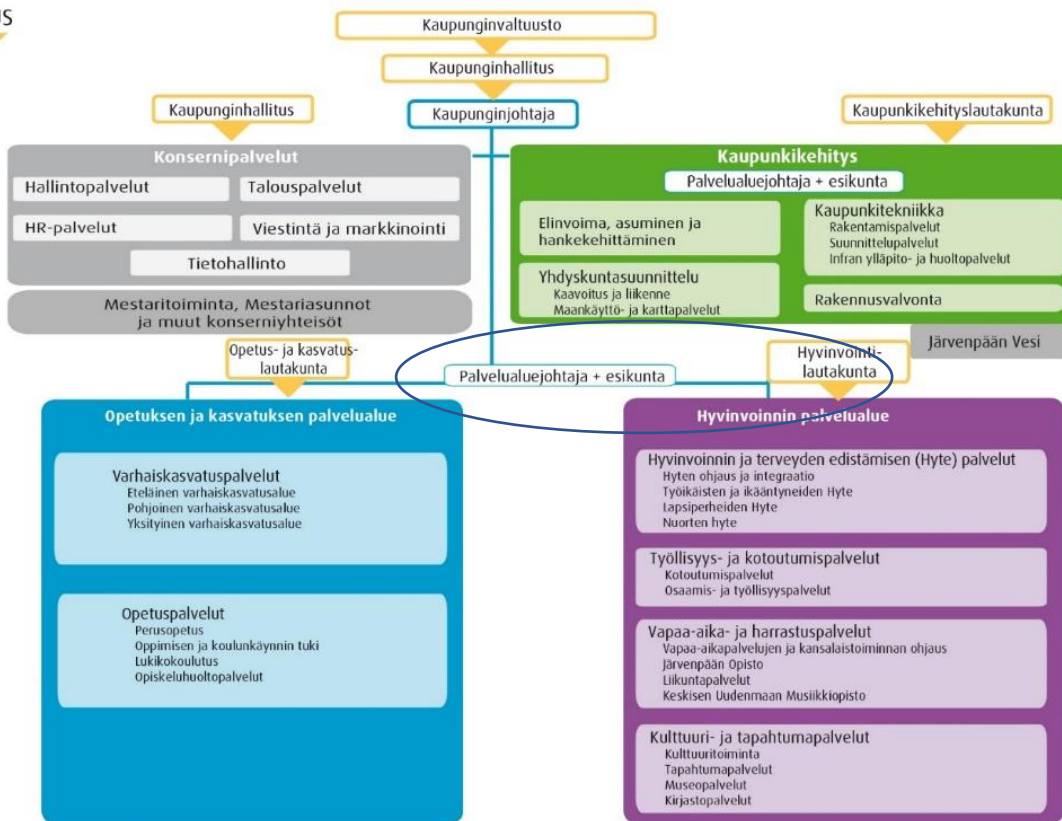
Hyvinvointia ja terveyttä edistävällä hyvinvointityöllä vahvistetaan täällä asuvien omaa toimijuutta ja edistetään kuntalaisten hyvinvointia ennakkoinnilla, ohjauksella ja voimavarojen kohdistamisella sekä järjestetään eri ryhmille kohdistettuja palveluita kunnan peruspalvelujen, Keusoten ja muiden toimijoiden yhteistyönä.

Järvenpäässä hyvinvointityötä tehdään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelulupauksen lähtökohdista: 1) kuntalaisen terveys ja hyvinvointi vahvistuvat hänen iästään, HYTE-riskeistä ja toimintakyvystä riippumatta, 2) kuntalaisen aktiivinen oman ja läheisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on sujuvaa ja vaivatonta, 3) varhaisen tuen mahdollisuus toteutuu kohdennetuilla palveluilla sekä 4) kuntalaisten osallisuus kasvaa.

Terveystuolilaki (1326/2010) velvoittaa, että kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. Edellinen Järvenpään kaupungin laaja hyvinvointikertomus hyväksyttiin valtuustossa 28.8.2017 ja vuoden 2018 hyvinvointikertomuksen vuosiraportti hyväksyttiin 10.6.2019. Samaan aikaan uuden kaupunkistrategian päämäärät valmistuivat.

1.2 HYVINVOINTITYÖN TOIMINTAMALLI JÄRVENPÄÄSSÄ

Järvenpään kaupungin hyvinvointitehtävää toteutetaan ja kuntalaisen hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaupungin kaikilla palvelualueilla – hyvinvointi on koko organisaation läpileikkaava tavoite ja prosessi. Hyvinvointipalveluja toteuttavat Hyvinvoinnin sekä Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueet ja osaltaan Kaupunkikehityksen palvelualue. Konsernipalvelut ohjaa ja koordinoi erityisesti Keusoten yhdyspintaa. Kaupungin sisällä hyvinvointityön ohjauksesta ja integraatiosta vastaa Hyvinvoinnin palvelualueella toimiva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avainalue. (Kuva 3)

Kuva 3 Järvenpään kaupungin organisaatio vuonna 2019

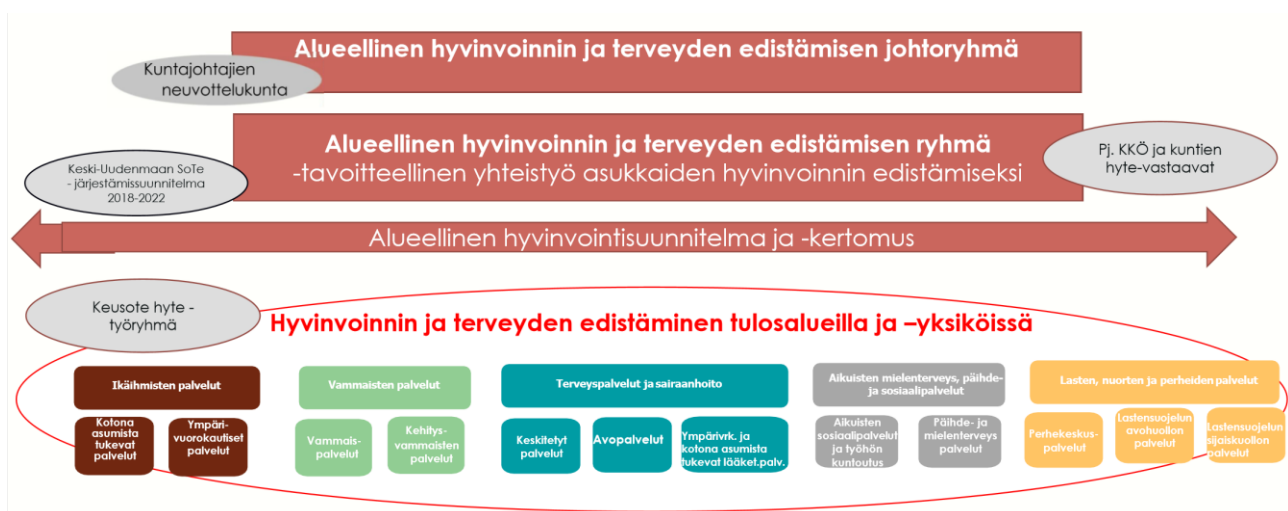
1.3 ALUEELLINEN YHTEISTYÖ KESKI-UUDENMAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KUNTAYHTYMÄN (KEUSOTE) KANSSA

Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä (Keusote) on järjestänyt ja tuottanut kaikki Järvenpään ja viiden muun Keski-Uudenmaan kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut vuoden 2019 alusta alkaen. Sekä kunnalla että kuntayhtymällä on molemmilla edelleen vastuita ja tehtäviä yhteisten asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelman tärkeäksi tavoitteeksi onkin nostettu palveluketjujen yhdyspintojen rakentaminen Keusoten ja Järvenpään kaupungin palvelujen kesken.

Keusote on linjannut toimintansa tavoitteeksi ”alueen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE-työ) turvaamalla tasa-arvoiset, laadukkaat ja asiakaslähtöiset sosiaali- ja terveyspalvelut. HYTE-työ on kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tapahtuvaa eriarvoisuuden vähentämistä, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista sekä kansansairauksien ennaltaehkäisyä ja osallisuuden mahdollistamista. Alueen asukkaita tuetaan kiinnostumaan ja osallistumaan oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ja palveluissa hyödynnetään asukkaiden omat voimavarat sekä asiantuntijuus. Asukkaiden asiantuntijuutta vahvistetaan

omahoidon eri menetelmin. Omahoidolla on merkitystä kaikissa palvelujen vaiheissa, esimerkiksi ennakoivassa HYTE-työssä. Ennakoivan työn tavoitteena on tarttua ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta uusia haittoja ei pääse muodostumaan. Sähköiset menetelmät ovat yhä useammin osa asukkaiden HYTE-työtä ryhmä-, vertais- ja vapaaehtoistoiminnan kokonaisuuksien ohella.” Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisestä Keusotessa voit lukea: <https://keskiuudenmaansote.fi/asiakkaalle/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/>.

Alueellista HYTE-työtä tehdään Keusoten ja alueen jäsenkuntien yhteistyönä. Alueellinen HYTE-ryhmä kokoontuu säännöllisesti Keusoten johdolla ja työryhmä koostuu kuntien HYTE-vastaavista sekä Keusoten edustajista (kuva 4). Myös hyvinvointisuunnittelua tehdään alueellisesti. Keski-Uudenmaan alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan kootaan tietoa alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen nykytilasta ja asetetaan näiden pohjalta yhteiset tavoitteet, toimenpiteet ja vastuut alueelliselle HYTE-työlle. Tuore [alueellinen hyvinvointisuunnitelma](#) koskee vuosia 2020–2025. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman valmistelusta vastaa Keusote ja sen hyväksyy Keusoten valtuusto. Päätöksenteon jälkeen suunnitelma viedään tiedoksi kuntien päätöksentekoeleimiin.

Kuva 4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne Keusoten alueella (Lähde: Keski-Uudenmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2020–2025)

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat: 1) sairastavuus vähenee, 2) liikunta lisääntyy vähän liikkuvien ja liikkumattomien parissa, 3) ylipainoisten ja lihavien määrä laskee, 4) yksinäisyyden kokemus vähenee, 5) sähköinen omahoito ja asiointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä lisääntyy, 6) mielenterveysongelmien määrä vähenee, 7) päihteiden (nikotiini- ja alkoholi, huumeet) käyttö vähenee ja 8) konkreettisten toimenpiteiden kohdentaminen erityisesti riskiryhmiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Myös Järvenpään hyvinvointisuunnitelman painopisteissä (ks. kuva 8 sivulla 15) ja keskeisissä tavoitteissa 2020-2021 (ks. kuva 28 sivulla 44) näkyvät lasten- ja nuorten mielenterveyden vahvistaminen, liikkumisen lisääminen, heikoimmassa

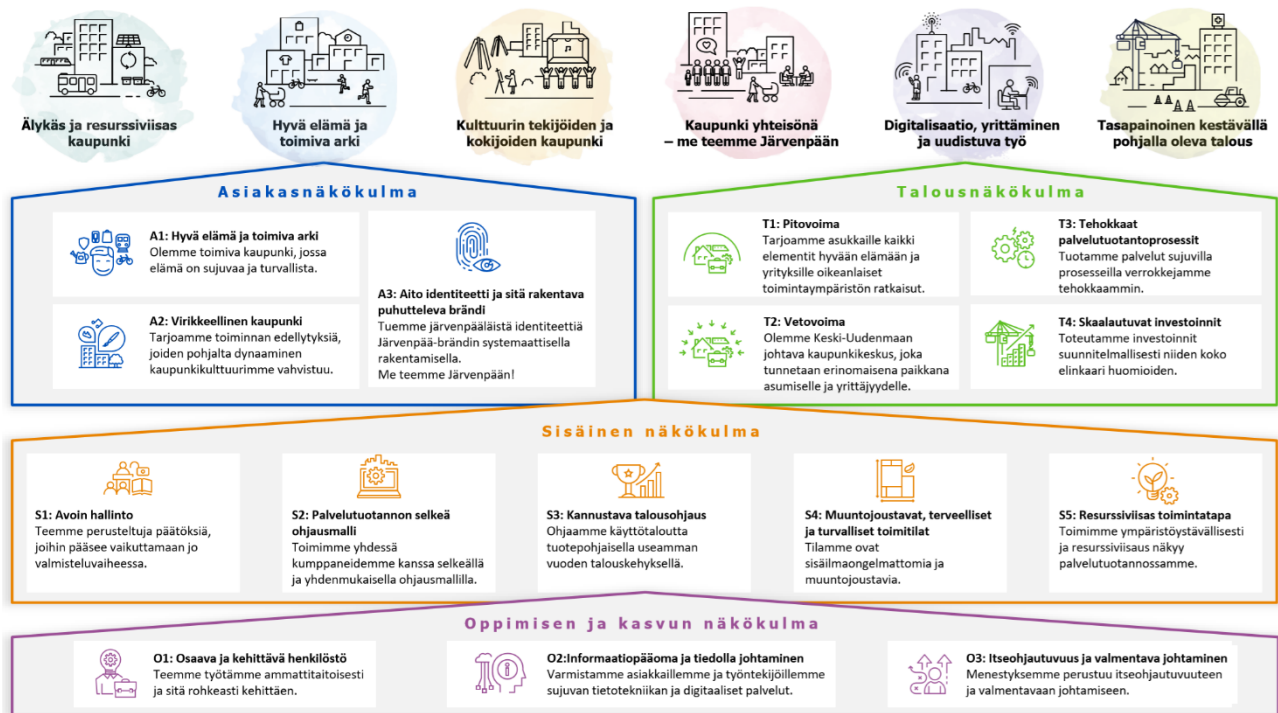
olevien hyvinvoinnin edistäminen, palveluverkon uudistaminen sekä toimivat palveluketjut sosiaali- ja terveystalouden kanssa. Alueellista ja paikallista työtä hyvinvoinnin eteen tehdään vahvasti yhteistyössä, ja samat kehittämistarpeet on havaittu niin seudullisesti kuin Järvenpään sisällä.

2 HYVINVOINTISUUNNITELMA OSANA KAUPUNGIN STRATEGISTA JOHTAMISTA

2.1 Järvenpään kaupungin strategia

Kuntalaki (410/2015, 37§) säättää, että kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon muun muassa asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen ja kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Edelleen kuntalaki velvoittaa (110 §), että talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaupunkistrategia siis ohjaa paitsi kaupungin toimintaa myös resurssien kohdentamista.

Järvenpään strategiakartta muodostuu kaupungin vuonna 2019 hyväksytyyn kaupunkistrategian kuudesta tulevaisuuskuvasta ja 15 päämäärästä. Päämäärät on ryhmitelty asiakas-, talous-, oppiminen ja kasvu- sekä sisäisen näkökulman alle.

Kuva 5 Järvenpään kaupungin strategiakartta: kuusi tulevaisuuskuva, neljä näkökulmaa ja 15 päämäärää. (Lähde: Strategiakortit, https://www.jarvenpaa.fi/--Strategiat--/sivu.tmp?siivu_id=103)

Jokaisesta strategisesta päämäärästä (A1...O3) on laadittu kaupungin talousarvioon 2019-2023 strategiakortti, joka sisältää valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet mittareineen. Yksi päämäärää toteuttavista vuoden 2020 sitovista tavoitteista on "kaupunkilaisten hyvinvointi on kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta". Kaupungin yhteisen hyvinvointisuunnitelman valmistuminen ja toimeenpano on määritelty keinoksi tämän sitovan tavoitteen toteutumiseksi.

Hyvinvointisuunnitelma linkittyy kaupungin strategian asiakasnäkökulman päämäärään A1 "Hyvä elämä ja toimiva arki", jonka johtoajatus on, että "Olemme toimiva kaupunki, jossa elämä on sujuvaa ja turvallista". Lukuun 5 (s. 42) on koottu hyvinvointisuunnitelman keskeiset tavoitteet vuosille 2020-2021. Luvun liitteissä on kuvattu laajemmin kaupunkilaisten hyvinvointia edistäviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteet toteuttavat päämäärää A1 "Hyvä elämä ja toimiva arki" ja tähän linkittyviä vuosille 2020-2021 asetettuja sitovia tavoitteita.

2.2 Kaupungin yhteinen hyvinvointisuunnitelma

Järvenpäässä on hyvinvointityötä aiemmin johdettu sähköisen hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen sekä kolmen erillisen suunnitelman pohjalta, joita ovat: 1) Järvenpään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015, 2) Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2018–2019 ja 3) Järvenpään kaupungin turvallisuussuunnitelma vuosille 2014–2017. Uuden yhteisen hyvinvointisuunnitelman laadintatyön johtoajatus on ollut, että hyvinvointityötä ohjataan jatkossa vain yhdellä suunnitelmalla. Aiemmat suunnitelmat ovat toimineet pohjana uudelle hyvinvointisuunnitelmalle, joka yhdistää samaan suunnitelmaan lapsia ja nuoria, työkäisiä, ikääntyneitä sekä turvallisuutta koskevat tavoitteet, mittarit ja vastuut vuosille 2020–2021.

Hyvinvointisuunnitelman valmistelu ajoittui vuoden 2019 syksylle ja päätöksenteko alkuvuoteen 2020. Hyvinvointisuunnitelman valmistelusta vastasi hyvinvoinnin palvelualue, ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaja koordinoi ja ohjasi kaupunkitasoisen hyvinvointiryhmän valmistelua ja yhteistyötä. Suunnitelman sisältöön ovat antaneet oman panoksensa myös vaikuttamistoimielimet (vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto ja eläkeläisneuvosto) sekä kaupungin kaikki palvelualueet. Lisäksi kaupunkilaisia on osallistettu MunJäke-kyselyn ja HYTE-pop-upin avulla, jossa kaupunkilaisten näkemyksiä kerättiin Järvenpään keskustassa. Ennen kaupunginhallituksen ja valtuuston hyväksyntää hyvinvointisuunnitelmaa käsiteltiin lautakunnissa.

Kuva 6 Järvenpään hyvinvointisuunnitelman 2020–2021 valmisteluprosessi

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet pohjautuvat tuoreeseen tutkimustietoon kaupunkilaisten hyvinvoinnista ja terveydestä. Yksi keskeinen suunnittelun pohjana toiminut tutkimus on vuoden 2018 FinSote-tutkimus, joka kokoaa tietoa yli 20-vuotiaiden aikuisten koetusta terveydestä ja hyvinvoinnista. Toinen merkittävä tietolähde on joka toinen vuosi toteuttava Kouluterveyskysely.

Syksyllä 2019 julkaistut tulokset kuvaavat peruskoulun 4. ja 5. luokan ja 8. ja 9. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan ja ammatillisen oppilaitoksen terveystietojen ja hyvinvointitietoja.

Järvenpään hyvinvointisuunnitelmaan on koottu sellaisia ennaltaehkäiseviä ja varhaista tukea koskevia hyvinvoinnin tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden toteutumiseen kaupungin on omalla toiminnallaan mahdollista vaikuttaa. Lastensuojelulain ja ikääntyneiden toimintakykyä sekä sosiaali- ja terveyspalveluita edistävän lain edellyttämät palveluita koskevat suunnitelmat sovitaan yhteistyössä Keusoten kanssa osana alueellista hyvinvointisuunnitelmaa tai osana muuta yhteistyötä.

Kaupunkitasoinen oppilashuollon suunnitelma laaditaan erikseen ja päivitetään vuosittain monialaisessa oppilashuollon työryhmässä. Linjaukset ja painopisteet suunnitelmaan nostetaan kaupungin strategiasta ja hyvinvointisuunnitelmasta. Lisäksi koulut- ja oppilaitokset laativat koulu- ja oppilaitoskohtaiset oppilashuollon suunnitelmat, jotka puolestaan pohjautuvat kaupunkitasoiseen suunnitelmaan.

2.3 Hyvä elämä ja toimiva arki kaikille kuntalaisille

Hyvää elämää ja toimivaa arkea Järvenpäässä -hyvinvointisuunnitelma on yhteinen suunnitelma lapsille, nuorille, työkäisille ja ikääntyneille ja se sisältää myös arjen turvallisuutta edistävät tavoitteet ja toimenpiteet. Hyvinvointiryhmä halusi käynnistää suunnittelutyön sen määrittelemisellä, mitä *hyvä elämä ja toimiva arki* kuntalaisen näkökulmasta oikeastaan tarkoittavat. Kuva hyvinvoinnin osa-alueista muodostui tämän työskentelyn tuloksena (ks. kuva 7). Järvenpään hyvinvointisuunnitelmatyön perusajatus on, että ihmisen hyvinvointi koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Edelleen hyvinvoinnin nähdään rakentuvan terveydestä, yhteisöllisyydestä, turvallisesta ja viihtyisästä elinympäristöstä, elinikäisestä oppimisesta sekä taloudellisesta toimeentulosta. Kokemus arjen turvallisuudesta sisältyy ihmisen kokonaisyhyvinvointiin ja liittyy kaikkiin hyvinvoinnin osa-alueisiin.

Kuva 7 Hyvinvoinnin osa-alueet. Hyvä elämä ja toimiva arki Järvenpään hyvinvointisuunnitelman lähtökohtina.

Osana hyvinvointisuunnitelman laadintaprosessia kaupungin palvelualueet ja avainalueet työstivät toimintaympäristöanalyysit, joissa hyvinvoinnin osa-alueita niitä koskevine vahvuuksineen, heikkouksineen, riskeineen ja uhkineen pohdittiin kuntalaisen näkökulmasta. Toimintaympäristöanalyysit ovat toimineet pohjana hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden laadinnalle. Toimintaympäristöanalyysityöskentelyllä pyrittiin varmistamaan, että tavoitteet edistävät hyvinvointia laaja-alaisesti ja että ne asetetaan palvelujen käyttäjän näkökulmaa painottaen.

2.4 Painopisteet

Kuten edellisessä alaluvussa kuvattiin, hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät (kuva 7). Vuosien 2020-2021 suunnitelman painopisteiksi on nostettu ajankohtaisia ja merkittäviä hyvinvoinnin teemoja, joihin suunnittelussa on haluttu erityisesti keskittyä. Painopisteet kuvaavat tiivistelmänomaisesti tärkeimmät kärjet, joita hyvinvointisuunnitelman tavoitteilla ja toimenpiteillä halutaan edistää (kuva 8).

Varsinaiset hyvinvointisuunnitelman tavoitteet toimenpiteineen ja mittareineen on koottu liitteeseen 1 (luku 8, s. 48). Ne toteuttavat osaltaan kaupungin strategiaa ja liittyvät kaikki hyvinvointisuunnitelman painopisteisiin.

Kuva 8 Hyvinvointisuunnitelman 2020–2021 painopisteet

3 JÄRVENPÄÄLÄISTEN HYVINVOINNIN TILA JA KESKEISET PALVELUT

Vaikuttavan hyvinvointityön kannalta on tärkeää, että suunnittelutyö perustuu riittävään tutkimustietoon ja ymmärrykseen nykyisestä hyvinvoinnin tilasta. Tutkitun tiedon pohjalta on mahdollista ohjata toimintaa oikeaan suuntaan ja ryhtyä toimenpiteisiin, joilla on vaikutusta kuntalaisten tulevaisuuteen ja hyvinvointiin.

Seuraavat alaluvut käsittelevät lasten ja nuorten, työikäisten ja ikäihmisten hyvinvointia. Tutkimustiedon ikäryhmittäinen esittäminen antaa yleiskuvaa väestöryhmien hyvinvoinnista, mutta ikäryhmien sisällä on erilaisia elämäntilanteita ja elämänkaaria, eri kuntoisia henkilöitä, monimuotoisuutta, erityisryhmiä, kulttuurisia eroavaisuuksia ja kaikkea sitä, mikä meistä jokaisesta tekee yksilön. Ikäryhmittäinen lähestymistapa on valittu kuitenkin siksi, että meistä jokainen kuuluu johonkin näistä ryhmistä. Alaluvuissa käsitellään ikäryhmittäin toimintaympäristön keskeisiä muutoksia, hyvinvoinnin nykytilaa Järvenpäässä ja keskeisiä palveluja.

3.1 LAPSET JA NUORET

3.1.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset

Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.9.2018 ja sen pohjalta Opetushallituksessa on laadittu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2019. Varhaiskasvatuslaki korostaa aiempaa enemmän lapsen edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä, tuottamisessa tai siitä päätettäessä. Uuteen lakiin on kirjattu myös lapsen suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Varhaiskasvatus ja lapsiperheiden hyvinvoinninohjaajat kehittävät yhdessä varhaisen tuen tukimallia lapsiperheille. Huoltajat voivat olla joko suoraan tai varhaiskasvatuksen henkilökunnan tuella yhteydessä hyvinvoinninohjaajaan. Tavoitteena on, että perheet saavat tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin tuki pienissäkin arjen pulmissa estää ongelmien syvenemistä. Tuen saamiseksi ei tarvita lähetettä, vaan asiakas voi soittaa itse asiakaspuhelimeen tuen käynnistämiseksi. Perheen tapaamiset toteutuvat varhaiskasvatuksessa, Perhetalo Joutsikissa tai verkoston kanssa sovituissa paikoissa.

Koulutetun henkilöstön saatavuus ja riittävyys ovat varhaiskasvatuksen haasteita. Yhtenäinen toimintakulttuuri ja kehittävä arviointi sekä toimivat sisäiset prosessit mahdollistavat lasten tasavertaisen oppimisen ja yhtäläiset mahdollisuudet kehittymiseen ja oppimiseen.

Laajan subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen syksystä 2020 alkaen todennäköisesti lisää monikulttuuristen perheiden tavoittamista varhaiskasvatuspalveluihin. Jatkossa voi olla tarpeen kehittää yhteistyötä Verson kanssa ja lisätä tulkkipalvelujen laatua ja saatavuutta.

Hallitusohjelma 2019 nostaa esiin muun muassa kaksivuotisen esiopetuksen, kiusaamista ehkäisevän ohjelman kehittämisen, väylän neuvolasta varhaiskasvatukseen, kolmiportaisen tuen mallin, täysipäiväisen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden sekä varhaiskasvatuksen laatukriteerit.

Tulevana keskeisenä uudistuksena on oppivelvollisuuden pidentäminen 18 ikävuoteen asti. Tämä astuu voimaan vuonna 2021. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa 20–29 -vuotiaista yli 15 prosenttia jättää toisen asteen tutkinnon suorittamatta ja ongelmaan pyritään vastaamaan oppivelvollisuuden pidentämisellä. Uudistuksen valmistelu on aloitettu myös Järvenpäässä.

Vuonna 2017 voimaan tullut valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta (673/2017) sekä valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1014/2019) ovat muuttaneet koulutusrakennetta. Ammatillisen koulutuksen reformi on ollut yksi hallituksen kärkihankkeista. Siinä on uudistettu ammatillisen koulutuksen rahoitusta, ohjausta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää ja järjestäjäjärakenteita. Keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Opiskeluun käytetyllä ajalla ei ole merkitystä, vaan jokainen opiskelija etenee joustavasti omaan tahtiinsa ja erikoistuen tutkinnon sisällä. Koulutukseen voi hakea joustavasti läpi vuoden ja jokaisella on oikeus yksilölliseen opintopolkuun.

Valtakunnallisesti keskeinen haaste on lasten ja nuorten psyykinen kuormitus. Tutkimustietojen mukaan noin 15–25 % nuoruusikäisistä lapsista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Lapsille ja nuorille tulee tarjota vahvaa matalan kynnyksen tukea jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi valtakunnallinen Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) on hanke, jossa kehitetään sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen rajapintoja.

Myös koulukiusaamisen ehkäisyn ja yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämiseksi tehdään työtä. Koulut ja oppilaitokset ovat lasten ja nuorten lähiöitä ja tutkimusten mukaan lapsen ja nuoren kiinnittyessä kouluun riski pudokkuuteen on pienempi kuin niillä, jotka eivät opiskele missään. Kouluterveyskyselyn valtakunnallinen tulos vuonna 2019 oli, että lapset eivät enää koe olevansa niin tärkeä osa yhteisöä kuin vuoden 2017 mittauksessa. Yhteisöllisyydellä on merkitystä myös kiusaamisen ehkäisyssä.

Nuorten aikuisten elämätilannetta kuormittavia tekijöitä, joita päivittäisessä asiakastyössä kohdataan ovat toimeentulon pirstaloituminen. Eri etuuksien yhteensovittaminen vaikeuttaa nuoren rahan käytön hallintaa, ja velkaantuminen lisääntyy erilaisten pikavippien kulutusluottojen johdosta. Nuorilla on myös arjenhallintaan liittyviä vaikeuksia, koska osalla nuorista kansalaistaidot (asiointiosaaminen, digiosaaminen, luku- ja kirjoitustaito) ovat jääneet heikoiksi. Edellä mainittuihin haasteisiin liittyen nuorille tulee suunnata oman talouden hallintaan ja työelämävalmiuksia lisäävää valmennusta ja tukea. Tätä on lähdetty kehittämään osaamis- ja työllisyyspalvelujen, perusopetuksen, nuorisopalvelujen sekä työikäisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluiden kanssa.

Maahanmuuttajamäärän ennakoitaan kasvavan edelleen. Eri kulttuureista tulevat henkilöt tarvitsevat kohdennettuja palveluja kotoutumisen alkuvaiheessa hyvinvoinnin ja osallisuuden varmistamiseksi. Maahanmuuttajien asioinnin mahdollisuus kaikissa palveluissa ja osallisuus eri-ikäisten toiminnoissa tulee varmistaa. Digitaalisten palvelujen käyttäminen on haasteellista, jos

henkilöllä ei ole tarvittavaa suomen kielen taitoa ja kulttuurillista osaamista. Aikuisten maahanmuuttajien joukossa on myös luku- ja kirjoitustaidottomia.

3.1.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä

Järvenpäässä on jo vuosia seurattu lasten- ja nuorten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten lasten psykiatrian, perheneuvolan, nuorisopsykiatrian, Nuovon, oppilashuollon sekä perhetyön asiakas- sekä käyntimääriä. Vuoden 2018 tilastotietojen mukaan lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvä palvelutarve on käyntimäärillä mitattuna kasvusuunnassa. Vuonna 2018 lasten psykiatrian lapsipotilaita oli 111 ja käyntimäärä 1146. Perheneuvolan asiakasmäärä oli 495 ja käyntimäärä 4116. Nuorisopsykiatrian asiakasmäärä oli 219 ja käyntimäärä 4283. Nuovon potilasmäärä oli 393 käyntimäärä 4731.

Myös vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn tulokset kertovat samasta kehityksestä. Perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisten mielialaan liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet selvästi kahden viime vuoden aikana. ”Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana” mittarilla tarkasteltuna ongelmista kärsi vuonna 2017 12,5% oppilaista, kun vastaava osuus vuonna 2019 oli jo 18,9 %.

Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista tytöistä 17,2 % ja pojista 5,1 % kärsi kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta. Lukion 1. ja 2. vuotta opiskelevilla vastaava luku oli tyttöjen keskuudessa 16,6 % ja poikien keskuudessa 6,4 %. Sama sukupuolten välinen ero ongelman yleisyydessä on näkyvissä myös ammatillisissa oppilaitoksissa, joissa 23,4 % tytöistä ja 9,2 % pojista kärsii kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta. Jatkossa lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulee olla merkittävässä roolissa palvelutuotannossa. Yhteistyötä tiivistetään ja tuen tarjoamisen tulee olla oikea-aikaista ja vaikuttavaa.

Perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista 7,2 % koki tulevansa vähintään kerran viikossa kiusatuksi. Huolta herättää, että saman ikäisistä pojista 22,5 % eli yli viidennes pojista raportoi koulukiusaamisen jatkuneen tai pahentuneen kiusaamisesta kertomisen jälkeen. Tyttöjen keskuudessa vastaava osuus oli 8,3 %. 8. ja 9. -luokkalaisissa 4,2 %, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 0,5 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 3,7 % koki kiusaamista vähintään kerran viikossa.

Uudellamaalla 4,6 % ja Järvenpäässä 2,8 % perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista oli kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana. Koulussa seksuaalista häirintää vuoden aikana oli kokenut perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 2,5 % ja lukiolaisista 0,5 %. Erityisesti toisen asteen opiskelijoiden kokemuksissa oli merkittäviä eroja,

sillä ammatillisen oppilaitosten opiskelijoista peräti 7,2 % ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana.

Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 4,9 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 0,8 % tupakoi päivittäin. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden keskuudessa osuus oli 18,8 %. Ilmiö on samansuuntainen myös nuuskan kohdalla – perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 5,8 %, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 2,0 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 16,6 % ilmoitti nuuskaavansa päivittäin. Alkoholien viikoittainen käyttö on lisääntynyt vuodesta 2017 vuoteen 2019 tultaessa sekä lukion 1. ja 2. vuoden että ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden keskuudessa. Uusi huolestuttava ilmiö on vapautuneempi suhtautuminen kannabiksen käyttöön. Vuonna 2019 perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 7,4 % sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 6,5 % ilmoitti kokeilleensa kannabista vähintään kaksi kertaa. Osuudet ovat heidän kohdallaan kuitenkin hieman laskeneet vuoden 2017 tasosta. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden keskuudessa tilanne on kuitenkin huonontunut samalla ajanjaksolla 9,1 prosentista ja 20,1 prosenttiin.

Aktiivinen liikkuminen on vähentynyt vuodesta 2017 kaikilla kouluasteilla ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita lukuun ottamatta, silti heistäkin vain alle 15 % liikkuu vähintään tunnin päivässä. Vuoden 2019 tutkimuksen mukaan perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista 35 %, 8. ja 9. luokkalaisista 23 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 18,5 % liikkuu vähintään tunnin päivässä.

3.1.3 Keskeiset palvelut

Lapsia ja nuoria koskevan hyvinvointityön lainsäädännöllinen tausta on laaja ja velvoittaa, että lasten ja nuorten etu huomioidaan yhteiskunnallisissa toiminnoissa. Järvenpään kaupungin tehtävänä on tukea lapsiperheitä kasvatustehtävässä, luoda turvalliset kasvuolosuhteet sekä turvata lasten ja nuorten terveellinen kasvu. Lapsella ja nuorella on oikeus osallistua heitä koskevien palveluiden suunnitteluun. Lapset tulee nähdä erityisen suojatussa asemassa suunnitelmia ja päätöksiä tehtäessä ja tätä turvataan esimerkiksi lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarvioinneilla päätösten valmistelun yhteydessä. Seuraavassa on kuvattu keskeiset lapsia koskevat palvelukokonaisuudet.

Varhaiskasvatusta toteutetaan Järvenpäässä sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna. Kunnallisen varhaiskasvatuksen palvelut muodostuvat kunnallisista päiväkodeista, perhepäivähoidosta, vuoropäivähoidosta sekä kerhoista ja metsäkerhoista. Yksityinen varhaiskasvatus pitää sisällään yksityiset päiväkodit, yksityisen perhepäivähoidon sekä hoitajan palkkaamisen kotiin. Yksityisessä päiväkodissa järjestettävää varhaiskasvatusta varten kunta

myöntää lapselle palvelusetelin. Varhaiskasvatuksessa seurataan säännöllisesti lasten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä varhaiskasvatusryhmien hyvinvointia yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Järvenpään varhaiskasvatuksessa käytetään kolmiportaista tukea. Kolmiportaisen tuen avulla pyritään turvaamaan jokaiselle lapselle parhaat mahdollisuudet kehittyä ja oppia. Myös varhaiserityiskasvatuksen ja monikulttuurisen varhaiskasvatuksen palveluita on tarjolla.

Esiopetusta järjestetään Järvenpäässä kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä koulujen tiloissa. Perusopetuslain mukaan lapsen tulee osallistua vuoden kestävään esiopetukseen oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Lapselle annetaan esiopetusta koulujen toiminta-aikoina neljä tuntia päivässä vähintään 700 tuntia toimintavuodessa. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen jatkumo edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Syksyisin laaditaan esi- ja alkuopetuksen yhteistyösopimukset ja lapsen siirtyessä kouluun käydään kolmikantakeskustelut huoltajien, esiopettajan ja alkuopetuksen opettajan kesken.

Perusopetuksessa opitaan elämässä tarvittavia perustietoja ja -taitoja yhdessä työskennellen ja kasvaen itsetuntoa tukien. Pyrkimyksenä on taata jokaiselle oppilaalle yhtäläinen mahdollisuus kykyjen ja tarpeidensa mukaiseen koulutukseen lähikoulussa. Peruskoululaisen kasvua ja oppimista edistetään järjestämällä laadukasta perusopetusta monipuolisissa turvallisissa oppimisympäristöissä. Oppilaan koulupäivää edistää oikea-aikainen oppimisen ja koulunkäynnin tuki sekä iltapäivä- ja koulun kerhotoiminta. Järvenpään kaupungin kaikilla kouluilla noudatetaan koko perusopetuksen (1–9 lk) kattavaa Järvenpään kaupungin yhteistä opetussuunnitelmaa. Järvenpäässä on käytössä myös esi- ja perusopetuksen kotiseutu- ja kulttuuriopetuksen opetussuunnitelma ”Kulttuuripolku”. Sen tavoitteena on tarjota jokaiselle järvenpääläiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet tutustua omaan kotiseutuun ja sen kulttuuritarjontaan.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin ohjaus on perheiden varhaista tukemista ja palvelut on tarkoitettu sekä kouluikäisten että alle kouluikäisten lasten vanhemmille. Tavoitteena on tukea lapsiperheitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja edesauttaa vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Palvelua johdetaan Perhetalo Joutsikista, jossa järjestetään ryhmä- ja avointa toimintaa ja lisäksi ohjaajat työskentelevät päiväkodeissa, kouluissa ja lasten kodeissa. Tiivistä yhteistyötä tehdään jo kaikkien koulujen kanssa ja toiminta on laajenemassa koskemaan kaikkia päiväkoteja. Kaupungin toimintaa täydentää MLL:n Perhetalo Keltasirkku tarjoamalla avointa toimintaa ja ryhmiä perheille ja lapsille.

Opiskeluhoolto on lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä ja psyykkisestä sekä sosiaalisesta hyvinvoinnista, huolehtimista. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä, ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää oppilaan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Kouluissa ja oppilaitoksissa yksilöllisiä oppilashuoltopalveluja toteuttavat

koulukuraattorit ja psykologit ja kiinteää yhteistyötä tehdään Keusoten järjestämän koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa.

Nuorisopalveluissa edistetään nuorisotyön keinoin nuorten sosiaalista vahvistumista tuottamalla monipuolista toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia sekä toimimalla aikuisina siellä, missä nuoret viettävät aikaansa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi toimitaan moniammatillisesti yhteistyössä nuorisopalvelujen ja koulujen sekä oppilashuollon kesken.

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta vastaa Keski- Uudenmaan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Keusote, yhdessä erikoissairaanhoidosta vastaavan HUS- kuntayhtymän kanssa. Suuri osa ko. talveluista on koottu Keusoten Lasten, nuorten ja perheiden talvelukokonaisuuteen, joka koostuu **perhekeskustalveluista ja lastensuojellun avo- sekä lastensuojelun sijaishuollon talveluluista**. Perhekeskustalveluihin kuuluu muun muassa perhetyö, perheoikeudelliset talvelut, perheneuvolat ja nuorisoasemat, neuvolatalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä sosiaali- ja kriisipäivystys.

Perheneuvolat tukevat lapsen tunne-elämän kehitykseen ja käytökseen sekä lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä tai pulmallisissa perhetilanteissa. Lastensuojelu on viranomaistoimintaa, jonka tarkoitus on suojella lasta sekä edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelutalveluilla turvataan lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelu on lapsen ja perheen viimesijainen tukimuoto, johon turvaudutaan, mikäli muut talvelut eivät ole riittäviä. Kaupungin ja Keusote-yhteistyötä tehdään lasten, nuorten ja perheiden sujuvien talvelujen ja talveluketjujen kehittämiseksi.

Osaamis- ja työllisyystalvelut tuottaa nuorten osaamisen kehittämiseen ja työllisyyden edistämiseen pyrkiviä talveluja. Talveluja ovat Ohjaamo-toiminta, etsivä nuorisotyö sekä ammatillinen työpajatoiminta. Ohjaamo on alusta monialaiselle yhteistyölle koulutukseen, työelämään ja muihin talveluihin ohjautumiseksi. Etsivä nuorisotyö tarjoaa tukea ja talveluohjausta talveluiden ulkopuolella oleville nuorille. Nuori saa omaan elämäntilanteeseensa sopivaa, rinnalla kulkevaa ohjausta ja tukea. Ammatillinen työpajatoiminta tarjoaa mahdollisuuden työkokeilun tai koulutussopimuksen kautta työpajan työtehtävien tekemiseen ja opinnollistamiseen kahvila-, catering-, ohjaus- ja rakentavien alojen ammatillisista perustutkinnoista

Kotoutumistalvelut varmistavat osaltaan, että maahanmuuttaja pystyy asioimaan perustalveluissa kuten muutkin kuntalaiset. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa

maahanmuuttajalapsi voi saada tukea kielen oppimiseen aluksi valmistavalla luokalla ja myöhemmin suomi toisena kielenä -opetuksena.

Keusote-yhteistyöllä tarkoitetaan kaupungin ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän välistä yhteistyötä palvelujen ja palveluketjujen kehittämiseksi. Keusote-yhteistyötä tehdään lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämiseksi sekä perhekeskuspalveluissa, perhehoitoyksikkö Pihlajassa, lastensuojelussa ja sosiaali- ja kriisipäivystyksessä.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ja erilaiset harrastusmahdollisuudet ovat myös tärkeä osa lasten ja nuorten arkea. Lapsille ja nuorille tarjotaan taiteen perusopetusta kuvataiteessa, käsityössä, teatteritaiteessa, musiikissa, tanssissa ja sirkustaiteessa. Edellisten lisäksi järjestetään erilaista harrastus- ja ryhmätoimintaa, neuvontaa ja ohjausta laaja-alaisesti esimerkiksi Järvenpään Opiston ja liikuntapalveluiden tuottamana. Kulttuuripalvelut järjestävät erityisesti lapsille ja nuorille kohdistettuja tapahtumia muun muassa osana Kulttuuripolkua ja Kolmisointuyhteistyötä. Kirjastolla on merkittävä osa lasten kulttuurin ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Maankäytöllä ja liikennesuunnittelulla mahdollistetaan tiivis yhdyskuntarakenne ja palveluverkko, jossa päiväkodit, koulut ja harrastuspaikat ovat lyhyen matkan päässä toisistaan ja arki on sujuvaa. Joukkoliikennematkat mahdollistavat lasten ja nuorten liikkumisen kodin, koulun, harrastusten ja palveluiden välillä. Koululaisten hyvinvointia edistää lasten itsenäinen liikkuminen kävellen ja pyörällä, sekä tarvittaessa joukkoliikennettä hyödyntäen. Nuorilla valinnanvapaus liikkumistapoja koskien kasvaa entisestään. Pyöräilyn kehittämissuunnitelman sekä kansallisten liikennejärjestelmätavoitteiden myötä kävelyn ja pyöräilyn merkitys on noussut entistä suurempaan asemaan. Myös turvallisuus on keskeinen hyvinvointitekijä ja tämä huomioidaan esimerkiksi koulureittien suunnittelussa. Nuorison mopo- ja kevytmoottoripyöräliikumisessä liikenneturvallisuuden merkitys kasvaa. Hyvällä suunnittelulla on mahdollista ohjata lapsia ja nuoria kohti kestäviä ja turvallisia liikkumistapoja.

Nuorisovaltuusto toimii tärkeänä yhteistyökumppanina nuorten palvelujen kehittämisessä. Nuorisovaltuusto ajaa järvenpääläisten nuorten etuja sekä tuo nuorten mielipiteitä päätöksentekijöiden tietoon. Yksi vaikuttamiskanava on nuorisovaltuuston yhdessä oppilaskuntien ja nuorisopalvelujen kanssa vuosittain toteutettava Järvenpään lasten ja nuorten ääni.

Yhdistykset ja järjestöt ovat myös tärkeitä yhteistyökumppaneita lasten ja nuorten harrastus- ja palvelutoiminnassa. Kaupunki tukee toimintaa myöntämällä avustuksia.

3.2 TYÖIKÄISET

3.2.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset

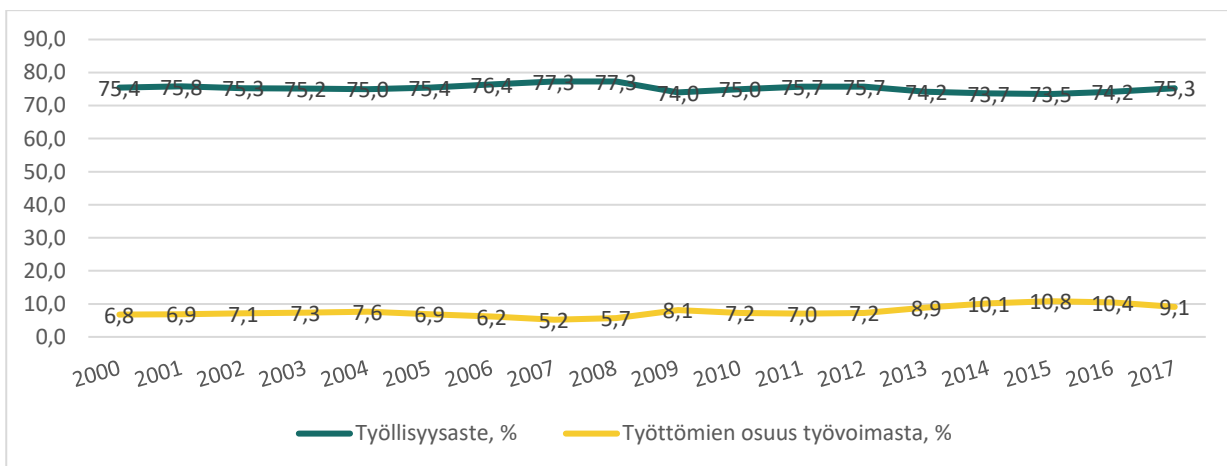
Järvenpää on voimakkaasti kasvava kaupunki lähellä metropolialuetta. Rungas muuttajien määrä tuo mukanaan verotuloja hyvinvointipalvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen, mutta samalla se asettaa suuren haasteen vastata hyvinvointipalvelujen tarpeeseen.

Muuttoliikkeen myötä erityisesti pääkaupunkiseudulla on viime vuosina nähty merkittävää kasvua maahanmuuttajien ja vieraskielisen väestön määrässä. Koko Helsingin seudulla ennustetaan asuvan vuoden 2035 alussa 437 421 vieraskielistä, jolloin joka neljäs asukas olisi vieraskielinen. Määrä on yli kaksinkertainen verrattuna Helsingin seudulla asuvien vieraskielisten määrään vuoden 2018 alussa. Kehyskunnissa vieraskielisen väestön ennustetaan kasvavan 38 344 asukkaaseen, mikä tarkoittaa 11,3 % osuutta väestöstä. Järvenpäässä väestönkasvu on perustunut suurelta osin kotimaankielisen väestön kasvuun. Viimeisen vuosikymmenen aikana vieraskielisten osuus väestönkasvusta on kuitenkin kasvanut myös Järvenpäässä. Huippuvuonna 2010 kotimaankielisten asukkaiden määrä laski ja väestönkasvu perustui yksinomaan vieraskieliseen väestöön, mutta vuosikymmenen vaihteen jälkeen kehitys on ollut maltillisempaa. Vuonna 2018 väestönkasvusta oli 25,2 % vieraskielistä väestöstä ja vuoden 2018 lopulla Järvenpäässä oli yhteensä 1594 ulkomaalaista (3,7 %) ja 2443 vieraskielistä (5,6 %) henkilöä.

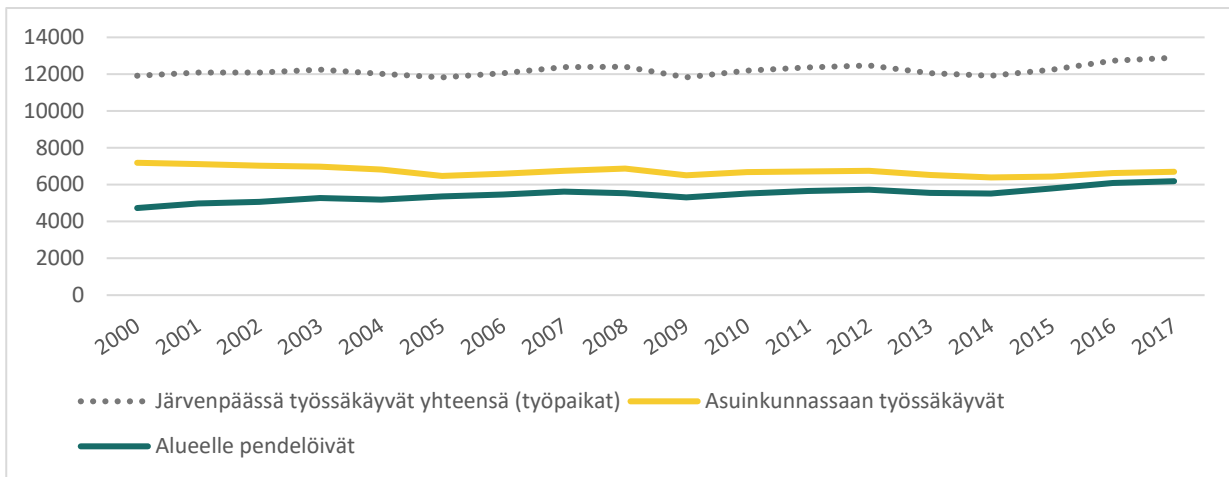
Kuva 9 Väestömuutokset Järvenpäässä kielen mukaan vuosina 1990 – 2018 (Lähde: Tilastokeskus, kuvio: OKPA-HYVO -palvelualueiden esikunta)

Työllisyystilastot ovat on kaupungin elinvoiman ja asukkaiden hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeää tietoa. Työttömyydessä ja työllisyydessä on paljon kuukausittaista vaihtelua ja kuukausimuutoksia seuraamalla saamme tietoa lähinnä kausi-ilmiöstä suhdannekehityksen sijaan. Työvoima muodostuu työllisistä ja työttömistä. Työllisyysaste kertoo 18-64 -vuotiaiden työllisten osuuden saman ikäisestä väestöstä. Järvenpäässä työllisyysaste oli matalimmillaan vuonna 2015 (73,5 %), mutta on tämän jälkeen noussut ollen vuonna 2017 75,3 %. Työttömyysaste kertoo työttömien osuuden työvoimasta 18–74 -vuotiaassa väestössä. Myös työttömyys oli korkeimmillaan vuonna 2015 (10,8 %), mutta on lähtenyt tämän jälkeen laskuun. Ennakkotiedon mukaan vuoden 2018 työttömyysprosentti on 8,1 %.

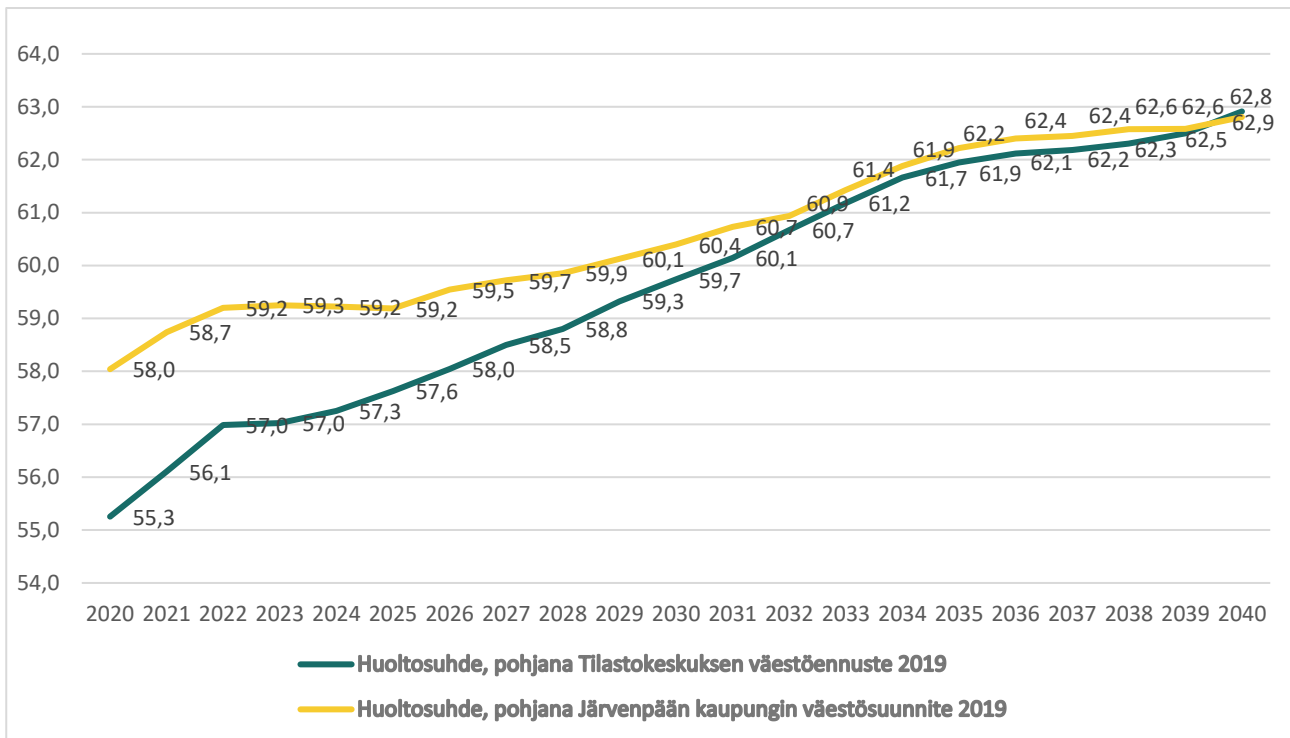
Kuva 10 Työllisyysaste ja työttömyysaste Järvenpäässä vuosina 2000–2017. (Lähde: Tilastokeskus, kuvio: OKPA-HYVO -palvelualueiden esikunta)

Viimeisten vuosien aikana työpaikkojen määrä on hieman kasvanut Järvenpäässä. Vuonna 2017 Järvenpäässä kävi töissä 12 893 ihmistä, joista 6 706 eli 52 % oli oman kunnan asukkaita. Pendelöinti Järvenpäähän on lisääntynyt viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana lähes kolmanneksella.

Kuva 11 Järvenpäässä työssäkäyvät vuosina 2000–2017. (Lähde: Tilastokeskus, kuvio: OKPA-HYVO -palvelualueiden esikunta)

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa sitä, kuinka monta ei-työikäistä kaupungissa asuu suhteessa työikäiseen väestöön. Tarkemmin sanottuna se ilmaisee alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän sataa työikäistä (15–64 -vuotiaat) kohti. Vuonna 2019 väestöllinen huoltosuhde oli koko maan tasolla 66,4 ja Järvenpäässä 62,9. Suomessa työikäisten osuus on vähentynyt jatkuvasti ja kehityksen odotetaan jatkuvan samanlaisena myös tulevaisuudessa. Alla oleva kuva havainnollistaa väestöllisen huoltosuhteen kehittymistä tulevina vuosina Järvenpäässä. Riippuen valitusta ennusteesta voimme nähdä pientä eroa siinä, kuinka nopeasti huoltosuhteen odotetaan kasvavan. Mutta näyttää selvältä, että samaan aikaan kuin väestömäärä lisääntyy ei-työikäisten määrä suhteessa työikäisiin kasvaa. Tämä asettaa painetta verorahoituksen riittävyyden näkökulmasta ja haastaa tulevaisuudessa kuntia palvelujen järjestäjinä ja palvelutason turvaajina yhä enemmän.

Kuva 12 Ennuste Järvenpään väestöllisen huoltosuhteen kehittymisestä vuosina 2020–2040.

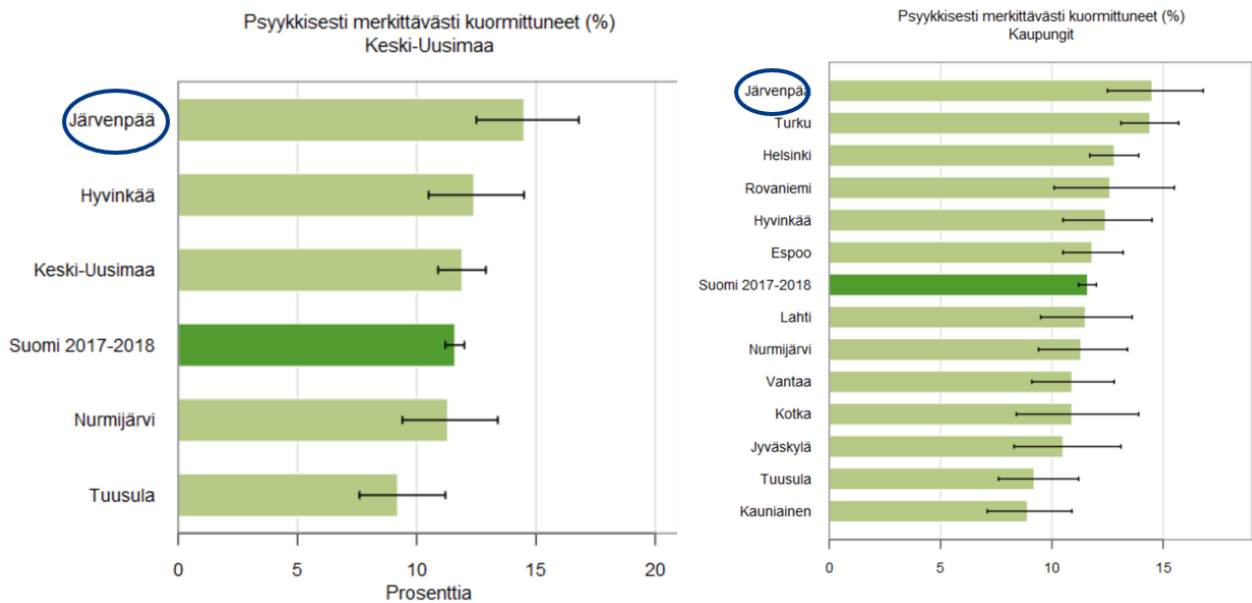
(Lähde: Tilastokeskus ja Järvenpään kaupungin väestösuunnite vuosille 2019–2040, kuvio: OKPA-HYVO -palvelualueiden esikunta)

Järvenpään kaupungin tulee turvata kaupunkilaisille tarpeen mukaiset sosiaali- ja terveyspalvelut, sote-palvelut. Vuoden 2018 alusta sote-palveluiden järjestäminen ja vuoden 2019 alusta myös niiden tuottaminen siirtyivät kuuden kunnan vapaaehtoisesti muodostamaan Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään, Keusoteen. Toimivilla ja oikea-aikaisilla terveyspalveluilla taataan sairauksien varhainen toteaminen ja hoito ja ehkäistään raskaampia, erikoisosaamista vaativia ja usein myös kalliimpia hoitoja. Sosiaalipalveluilla on myös mahdollista ennaltaehkäistä ongelmia ja tukea varhaisessa vaiheessa ihmisten selviytymistä arjessa. Yhteistyö kaupungin ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän palveluiden välillä on välttämätöntä yhteisten asukkaiden ja asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi kokonaisvaltaisesti.

3.2.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä

FinSote 2018 -tutkimuksen perusteella Järvenpääpäisistä enemmistö (61,3 %) koee elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi (WHOQOL-8). Samasta tutkimuksesta käy kuitenkin ilmi, että 14,5 % järvenpääläisistä on psyykkisesti merkittävästi kuormittuneita. Se on suurempi osuus kuin

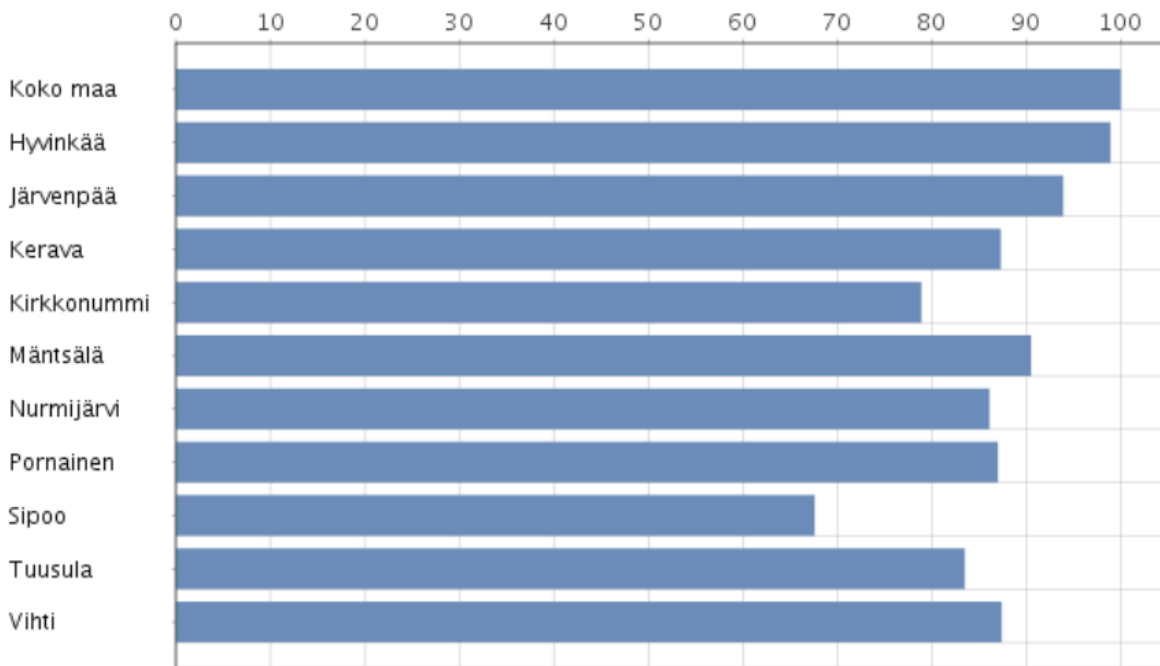
maassa keskimäärin, ja vuoden 2018 tutkimuksessa mukana olleista kaupungeista Järvenpään tilanne on heikoin. Ongelmasta kärsivien osuus on lähes yhtä suuri molempien sukupuolten keskuudessa: Järvenpäälaisistä naisista 14,8 % ja miehistä 14,2 % on psyykkisesti merkittävästi kuormittuneita.

Kuva 13 Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneet, % (Lähde: FinSote 2018, THL)

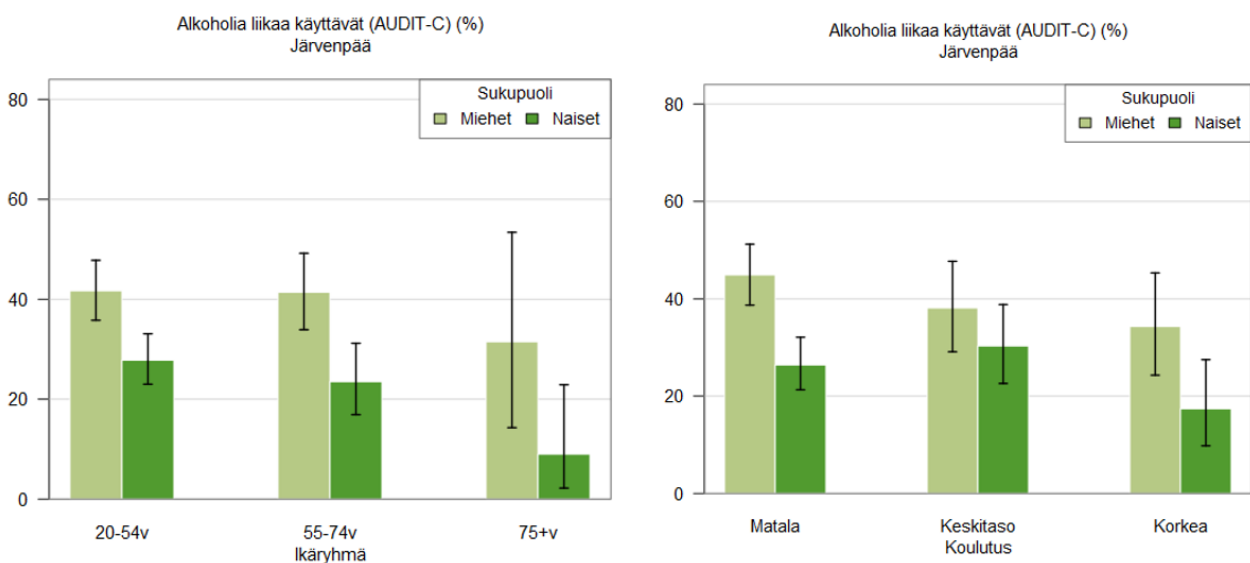
Suomalaisista 33,2 % ja Keski-Uusimaalaisista 31,3 % kokee terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi. Järvenpäälaisten kokemus omasta terveydestä vastaa täysin Keski-Uudenmaan keskiarvoa, myös täällä osuus on 31,3 %. (FinSote 2018, THL)

Ikävakioidulla sairastavuusindeksillä tarkasteltuna sairastavuus on Keski-Uudellamaalla ja Järvenpäässä (indeksiluku 93,9) matalammalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin (indeksiluku 100).

Kuva 14 Sairastavuusindeksi, ikävakioitu, vuosi 2016 (Lähde: THL)

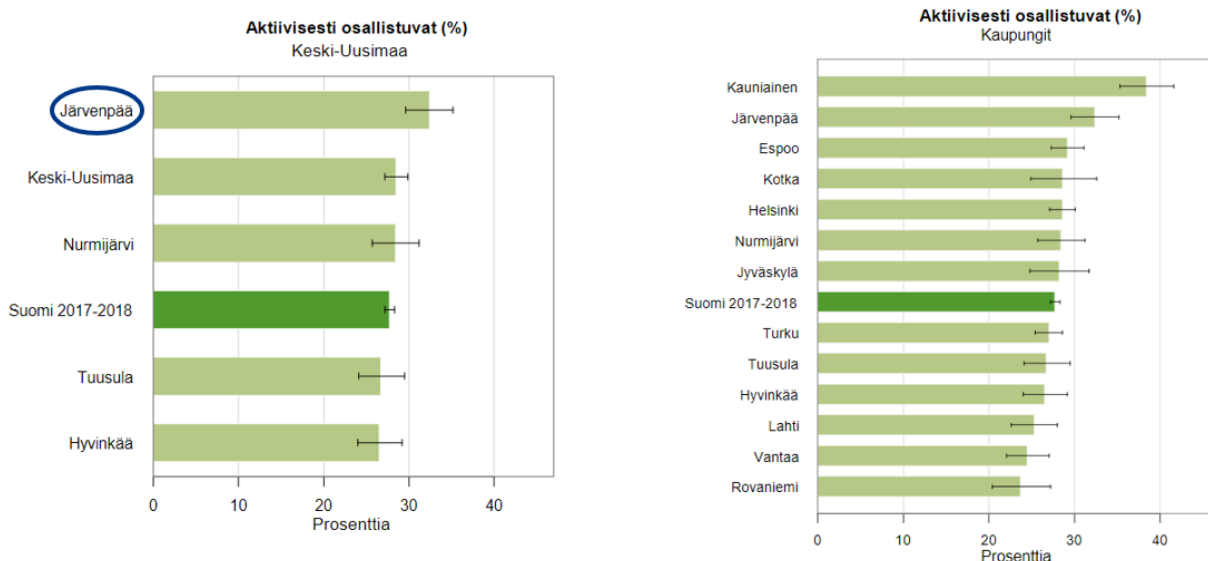
Yksi keskeisistä FinSote-tutkimuksesta esiin nousevista haasteista on alkoholin liikakäyttö. Suomalaisista 29,9 % ja Keski-Uusimaalaisista 31,9 % käyttää liikaa alkoholia (AUDIT-C). Järvenpääläisistä alkoholia liikaa käyttävien osuus on 32,8 %. Järvenpäässä tilanne on kaikissa ikäryhmissä ja kaikilla koulutustasoilla sama – alkoholia liikaa käyttäviä on selvästi suurempi osuus miesten kuin naisten keskuudessa. Alkoholia liikaa käyttävien osuudet ovat suurempia 20–54 vuotiaiden ja 55–74 -vuotiaiden ikäryhmissä kuin ikääntyneempien 75-vuotta täyttäneiden ikäryhmässä.

Kuva 15 Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % (Lähde: FinSote 2018, THL)

Päivittäin tupakoivien osuus on Järvenpäässä maan keskiarvon alapuolella. Suomalaisista 12 % ja Keski-Uusimaalaisista 12,9 % tupakoi päivittäin, kun Järvenpäässä vastaava osuus on 11,3 %. Liiallisen alkoholin käytön tapaan myös tupakointi on selvästi yleisempää 20–54 -vuotiaiden ja 65–74 -vuotiaiden ikäryhmissä kuin 75-vuotta täyttäneiden keskuudessa. Toisin kuin alkoholia liikaa käyttävien kohdalla, päivittäin tupakoivia on enemmän naisten kuin miesten keskuudessa kaikissa ikäryhmissä ja kaikilla koulutustasoilla. Päivittäin tupakoivien osuuksissa sukupuolten välinen ero on kuitenkin pienempi kuin liikaa alkoholia käyttävien osuuksissa. Matalasti koulutettujen keskuudessa tupakointi on yleisempää, kuin keskitason tai korkeasti koulutettujen keskuudessa.

Järvenpäässä järjestötoiminta on vireää ja monipuolista ja kuntalaiset ovat aktiivisia osallistumaan. Järvenpäälaisistä 32,4 % eli kolmannes osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan. Sukupuolten välinen ero osallistumisaktiivisuudessa on pieni: miehistä aktiivisesti osallistuu 32,9 % ja naisista 32,0 %. Ikäryhmittäin tarkasteltuna aktiivisimpia osallistujia ovat 20–54 -vuotiaat miehet (35,0 %) ja passiivisimpia 55–74 -vuotiaat miehet (29,7 %). Koulutustasoja tarkasteltaessa aktiivisimpia osallistujia ovat keskitason koulutuksen saaneet naiset (43,8 %) ja passiivisimpia matalasti koulutetut naiset (26,5 %).

Kuva 16 Aktiivisesti osallistuvien osuus, % (FinSote 2018, THL)

Samaan aikaan työssäkäyvät kokevat kuitenkin, etteivät terveytensä puolesta pysty työskentelemään ammatissaan vanhuuseläkeikään saakka: 23,7 % kaikista suomalaisista, 26,9 % Keski-Uusimaalaisista ja 26,2 % Järvenpäälaisistä 20–54 ja 55–74 vuotiaista uskoo, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikään saakka. Myös taloudellinen niukkuus on todellisuutta viidennekselle väestöstä. Kaikista suomalaisista 20,3 %, Keski-Uusimaalaisista 18,9 % ja Järvenpäälaisistä 20,8 % on joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahan

puutteen vuoksi. Järvenpäässä heikoimmassa tilanteessa ovat 20–54 -vuotiaat naiset, joista tässä tilanteessa on ollut 33,4 % eli joka kolmas.

3.2.3 Keskeiset palvelut

Kaupungin vapaa-aika- ja harrastuspalvelut sekä kulttuuri- ja tapahtumapalvelut, esimerkiksi kirjasto, liikuntapalvelut ja Järvenpään Opisto, tarjoavat työikäisten hyvinvointia tukevia palveluja. Liikuntapalveluilla, liikuntapaikoilla ja liikuntamahdollisuuksilla, niin kaupungin omilla kuin seurojen ja yksityisten, on suuri merkitys kaupunkilaisten liikkumisen lisäämiseen ja liikunnallisen elämäntavan vahvistamiseen.

Koska kulttuuri kuuluu kaikille, Järvenpäässä on otettu kokeiluun valtakunnallinen Kaikukortti. Tavoitteena on parantaa taloudellisesta tiukasta tilanteesta olevien nuorten, aikuisten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä. Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut toteuttavat myös erityisesti lapsiperheille suunnattua maksutonta kulttuuritoimintaa sekä kaikille maksuttomia kaupunkitapahtumia mm. Kolmisointusopimuksen Taideyliopiston yhteistyönä. Kuntalaisten ja yhteisöjen osallisuutta, aktiivisuutta ja kansalaistoimintaa tuetaan tarjoamalla tiloja toiminnalle ja kokoontumiselle muun muassa yhteistyössä yhdistysten ja yhteisöjen kanssa toteutettaviin tapahtumiin.

Hyvinvointia lisätään myös tukemalla **kuntalaisten asumista**. Ihmisten elämänhallintaa tuetaan asunnottomuutta ehkäisemällä, kehittämällä erilaisia asumismuotoja ja lisäämällä yhteisöllisyyttä esimerkiksi lähitalotoiminnassa. Arjen hyvinvointia lisää kuntalaisten valinnanvapaus liikkumismuotojen suhteen ja se, että liikennejärjestelyjä kehitetään ja työ- ja asiointimatkat ovat sujuvia. Erityisesti työikäisten kaupunkilaisten liikkumisessa tulee edistää kestäviä liikkumismuotoja jo kansanterveydellisistä syistä. Yksin kunnan palvelut eivät riitä hyvään elämään ja toimivaan arkeen. Tästä syystä kunta halua mahdollistaa yritysten toiminnan alueella sekä keskusta-alueen pitkäjänteisen kehittämisen.

Osaamis- ja työllisyyspalvelut tukee aikuisväestön osaamisen kehittämistä työmarkkinoiden vaatimusten mukaisesti sekä työllistymisessä. Palveluja tarjotaan myös alueen työnantajien työvoimatarpeisiin. Toiminta tukee alueen elinvoimaisuuden edistämistä. Osaamis- ja työllisyyspalvelujen palveluohjauksen kautta kuntalaisen on mahdollisuus ohjautua myös muihin tarvitsemiinsa palveluihin.

Kotouttamispalvelujen tehtävänä tukea maahanmuuttajia kotoutumaan Suomeen ja uuteen kotikuntaan Järvenpäähän. Kotoutumisajan palvelut noin 3-4 vuotta maahantulon jälkeen on keskitetty maahanmuuttajatoimisto Versoon. Versossa on kaupungin tuottamaa laaja-alaista palveluneuvontaa ja ohjausta sekä KEUSOTEn sosiaali- ja terveystyöpalveluja. Versossa vastaanotetaan pakolaisten kuntapaikoille tulevat henkilöt (KV 11.12.2019 § 80) sekä itsenäisinä muuttajina kuntaan tulevat oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja kiintiöpakolaiset. Verson asiakkaina ovat myös työn, opiskelujen ja perhesuhteiden myötä Järvenpäähän muuttavat maahanmuuttajat. Kotouttamispalvelut tekee jatkuvaa yhteistyötä maahanmuuttajien kouluttautumisen ja työllistymisen kysymyksissä sekä asiakkaiden palveluohjauksen varmistamiseksi TE-toimiston, oppilaitosten ja osaamis- ja työllisyyspalvelujen kanssa.

Työterveyshuoltoa tuottavaa useampi yksityinen palveluntuottaja.

Yhdistys- ja järjestötoiminta on aktiivista Järvenpäässä. Kaupungissa toimii vireänä ja toiminnallisena runsaasti yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, joissa voi toimia "pop up" -tyyppisesti tai aktiivisesti viikoittaisissa toiminnoissa. Matalan kynnyksen vertaisryhmätoiminta sekä erilaiset harrastemahdollisuudet ovat myös kuntalaisten ulottuvilla. Vapaaehtoistoimintaa tehdään laajasti eri toimijoiden tarpeiden mukaisesti. Kulttuuritoimijoiden vapaaehtoinen Värinää-verkosto järjestää kulttuuriviikkoja ja yhdistysverkosto koordinoi Järvenpäässä vapaaehtoistoiminnan koulutusta. Koulutus tukee yhteisöjen ja organisaatioiden välistä yhteistyötä. Kaupunkiorganisaation, seurakuntien, oppilaitosten, asukasyhdistys- ja kansalaisareenatoimijoiden sekä erilaisten yhdistysten- ja järjestöjen toimintoja kokoavien tahojen kanssa tehtävä yhteinen osallistava tapahtumatoiminta on vireää ja tavoitteellista. Kaupunki tukee yhdistysten – ja järjestöjen toimintaa toiminta-avustuksilla sekä mahdollistamalla toiminnoille tiloja. Yhteisöllistä toimintaa, osallistumisen ja osallistamisen mahdollisuuksia löytyy kaikenikäisille kuntalaisille.

Myllytien toimintakeskus on avoin kohtaamispaikka. Monipuolista toimintaa tarjoavat vapaaehtoiset, järjestö- ja yhdistystoimijat, yritykset sekä Järvenpään kaupunkiorganisaation hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut sekä osaamis- ja työllisyyspalvelut. Toimintakeskus mahdollistaa ryhmämuotoisten toimintojen kautta erilaista harraste-, kulttuuri- ja liikuntatoimintaa. Lisäksi talossa on runsaasti informatiivista tiedottamista eri aihealueista, opastus- ja koulutustarjontaa sekä terveyserojen kaventamista tukevia ryhmämuotoisia kursseja. Myllytien toimii myös työllisyyttä tukevana työpajana. Cooperin Kulman lounaskahvila ja toimintakeskus tukee työllisyyden hoidon polulla olevia kuntalaisia työharjoittelujen, työkokeilujen ja oppilaitosharjoittelujen alustana.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä on vuoden 2018 alusta vastannut Järvenpään sote-palveluiden järjestämisestä ja vuoden 2019 alusta myös niiden tuottamisesta lukuun ottamatta erikoissairaanhoidtoa, jonka palvelut tuottaa HUS-kuntayhtymä. Työikäisten hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan yhteistyötä kaupungin ja Keusoten välillä. Yhtenä esimerkkinä on jo käynnissä oleva liikuntaneuvonnan kehittäminen. Lisäksi yhteisinä kehittämisen kohteina on tunnistettu mielenterveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö, työllistymiseen liittyvät asiat ja kotoutuminen. Yhdistys- ja järjestötoimijoilla on merkittävä rooli tässä yhteistyössä.

Vammaisneuvoston ja kaupungin kanssa on tiivistetty yhteistyötä kunnan alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen toiminnan edistämiseksi. Vammaisten ihmisten osallisuutta tukeva toiminta tapahtuu yhteistyössä kaupungin eri palvelualueiden kanssa.

Kaupunkikehitys toteuttaa ja ylläpitää yhdessä palvelualueiden, yhteistyökumppaneiden sekä kaupungin asukkaiden ja sidosryhmien kanssa toimivaa, turvallista ja viihtyisää kaupunkiympäristöä. Yleissuunnittelussa huomioidaan viher- ja sinirakenne.

3.3 IKÄÄNTYNEET

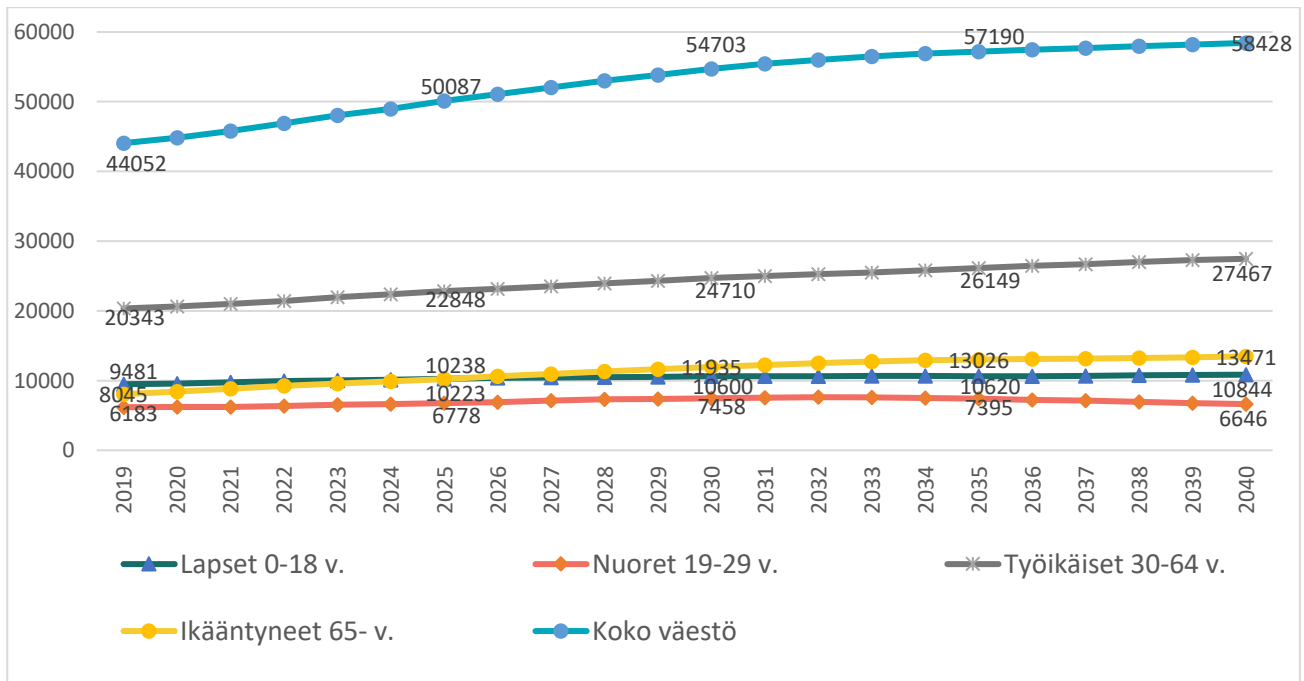
3.3.1 Toimintaympäristön keskeiset muutokset

Järvenpäässä, kuten myös muualla Suomessa, väestö tulee tulevina vuosina ikääntymään. Järvenpään väestömäärä oli vuoden 2018 lopussa 43 410 asukasta. Samana vuonna kaupungissa syntyi 409 ja kuoli 296 asukasta. Väestön ikääntymisen myötä ns. luonnollinen väestönlisäys muuttuu negatiiviseksi, mikä tarkoittaa, että syntyvyys on pienempää kuin kuolleisuus. Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteen mukaan syntyvyys tulee Järvenpäässä vuoteen 2040 mennessä pienenemään 4,4 % ja kuolleisuus kasvamaan 72,3 % verrattuna vuoden 2018 toteumiin. Tästä huolimatta Tilastokeskus ennustaa väestömäärän kasvavan tulevina vuosina. Väestönkasvu perustuu kokonaisnettomuutolle, jonka uskotaan olevan suurempaa kuin luonnollisen väestönmuutoksen aiheuttama väestön vähenemä. Tilastokeskuksen ennusteessa väestönkasvu tulee kuitenkin hidastumaan merkittävästi tulevan kahden vuosikymmenen aikana. Tilastokeskus ennustaa Järvenpään asukasmäärään vuoden 2030 loppuun mennessä 12,0 % kasvua, mutta vuosien 2030 ja 2040 väliseksi kasvuksi enää 4,8 %. Asukasmäärinä Tilastokeskuksen väestöennuste tarkoittaa vuoden 2030 lopussa 48 621 asukasta ja vuoden 2040 lopussa 50 946 asukasta.

Tilastokeskuksen ennusteesta poiketen Järvenpään kaupungin omassa väestösuunnitteessa

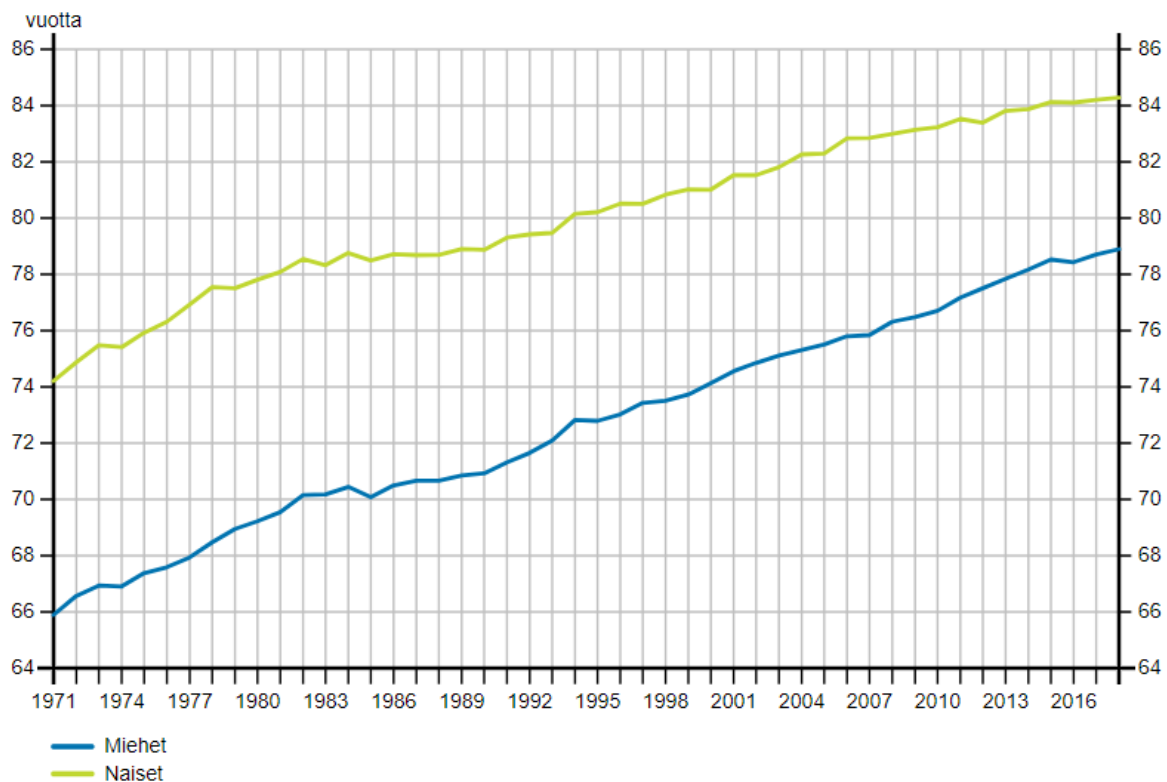
huomioidaan myös suunnitellun kaavoituksen ja asuntotuotannon vaikutukset väestönkasvuun (kuva 17). Tilastokeskuksen ennusteeseen verrattuna Järvenpään väestösuunnitteessa varaudutaan hieman voimakkaampaan väestönkasvuun. Vuoden 2018 lopun asukasmäärän ennustetaan kasvavan vuoteen 2030 mennessä 26,0 % (54 703 asukasta) ja vuodesta 2030 vuoteen 2040 siirryttäessä edelleen 6,8 % (58 428 asukasta).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna väestömäärien kehityksessä on nähtävissä kuitenkin selviä eroja. Verrattaessa vuoden 2040 lopun ennustettua väestömäärää 31.12.2018 väestömäärään lasten (0–18 v.) määrän ennustetaan kasvavan 15,1 %, nuorten (19–29 v.) 8,6 % ja työikäisten 35,8 %. Vastaavasti ikääntyneen väestön ennustettu kasvu on 76,2 %. Väestösuunnitteen toteutuessa ikääntyneiden osuus koko väestöstä olisi vuoden 2040 lopussa 23,1 %, mikä tarkoittaa, että lähes joka neljäs kuntalainen on ikäihminen. Eri ikäryhmien osuudet väestöstä vaihtelevat siis ajassa ja tällä on väistämättä vaikutusta myös kuntalaisten palvelujen tarpeeseen ja kunnan palveluverkkoon.

Kuva 17 Väestönkasvu ikäryhmittäin. Järvenpään kaupungin väestösuunnite 2019-2040. (Lähde: Järvenpään kaupungin väestösuunnite 2019–2040, kuvio: OKPA-HYVO -palvelualueiden esikunta)

Samaan aikaan kun ikääntyneiden suhteellinen osuus väestöstä kasvaa, ihmisten eliniän odote on viimeisen 30 vuoden aikana pidentynyt sekä miehillä että naisilla. Elinajanodote on ikävakioitu tunnusluku, joka kuvaa laskenta-ajanjaksolla havaitun kuolleisuuden tasoa. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2018 vastasyntyneiden poikien elinajanodote on 78,9 vuotta ja tyttöjen 84,3 vuotta.

Kuva 18 Vastasyntyneiden elinajanodote sukupuolen mukaan vuosina 1971–2018 Suomessa (Lähde: Tilastokeskus)

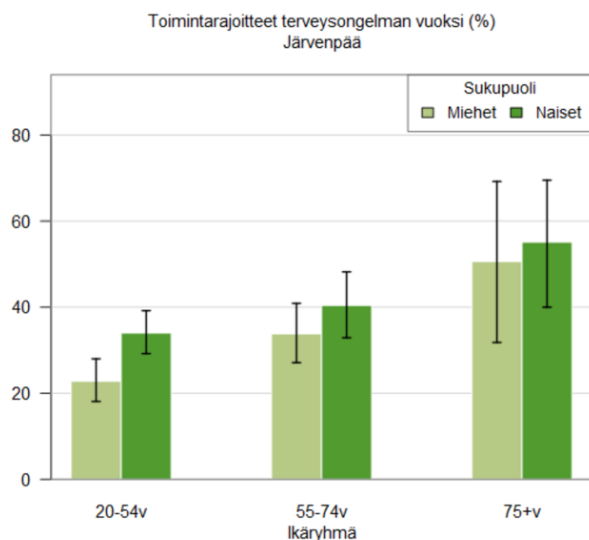
3.3.2 Hyvinvoinnin nykytila Järvenpäässä

Ikääntyvän väestön suhteellisen osuuden kasvulla on väistämättä vaikutusta niin palvelujen kysyntään kuin tarjontaan. Tilastollisesti eliniän pidentyessä väestön terveiden ja toimintakykyisten elinvuosien määrä kasvaa, mutta toisaalta yksilötasolla ikääntyminen ja vanhuus voivat merkitä eri ihmisille hyvin erilaisia ajanjaksoja ja kokemuksia. Kuten muissakin ikäryhmissä, myös ikääntyvillä hyvinvointi- ja terveyserot vaikuttavat yksilön arkeen ja toimintakykyyn. Ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen rinnalle tarvitaan yhä enemmän sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä tukevia ennaltaehkäiseviä terveyden ja hyvinvoinnin toimintoja ja palveluja.

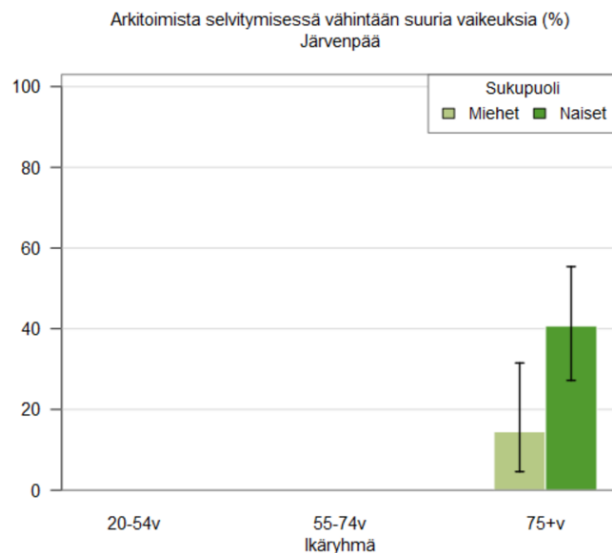
Tässä luvussa kuvataan järvenpääläisten ikääntyneiden hyvinvoinnin tilaa FinSote 2018 -tulosten valossa. Elämänlaadun kokemus tutkitusti laskee iän myötä. FinSote 2018 -tutkimuksen mukaan järvenpääläisistä yli 75-vuotiasta elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi kokevien osuus on 46,9 %. Osuus on suurempi kuin Suomessa tai Keski-Uudellamaalla vastaavan ikäisten keskuudessa. Miesten ja naisten välillä ei eroa juuri ole.

Järvenpäässä yli 75-vuotiaista lähes 32 % prosenttia osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan, mikä on suurempi osuus kuin koko Suomessa tai Keski-Uudellamaalla. Keskitason koulutuksen omaavat ovat kaikista aktiivisimpia osallistumaan.

Naiset kokevat useammin toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi ja arkitoiminnassa suuria vaikeuksia kuin miehet. Yli 75-vuotiaista naisista lähes kaksi kolmesta kokee toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi ja 40 % kokee arkitoimista selviytymisessä vähintään suuria vaikeuksia.

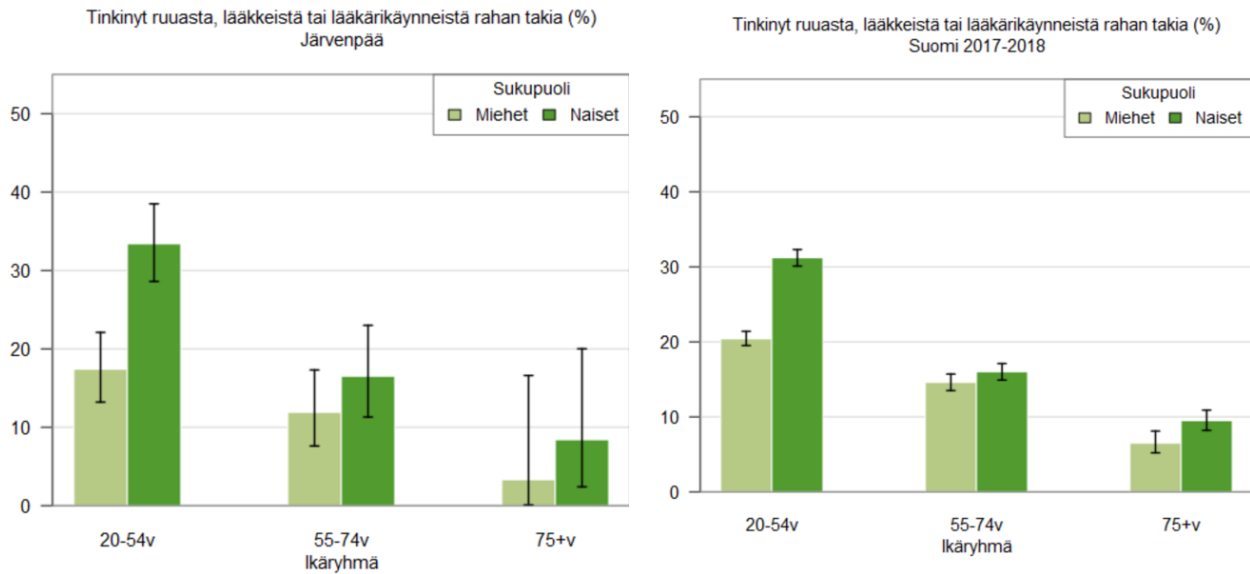

Kuva 19 Toimintarajoitteet terveysongelman vuoksi, % (Lähde: FinSote 2018, THL)

Kuva 20 Arkitoimista selviytymisessä vähintään suuria vaikeuksia, % (Lähde: FinSote 2018, THL)

FinSote-tutkimuksen (2018) mukaan toimeentulon ongelmat (joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan takia) koskettavat järvenpääläisistä 75-vuotiaista vajaata 10 %:a, ja enemmän naisia kuin miehiä. Tilanne on hieman parempi Järvenpäässä kuin Suomessa keskimäärin.

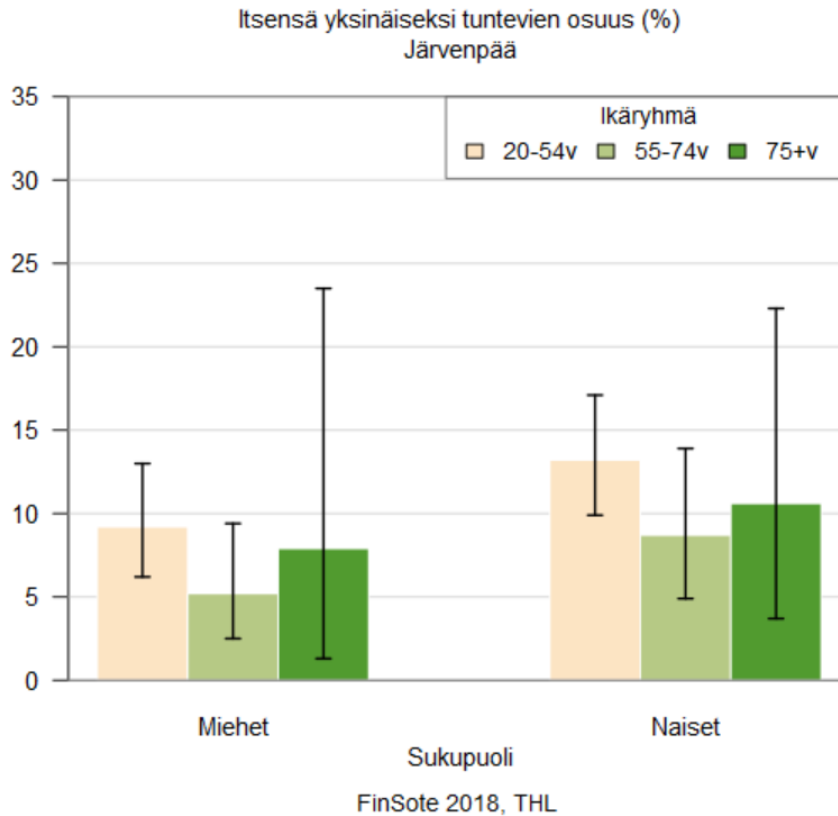

Kuvat 21 ja 22 Tinkinyt ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahan takia, % (Lähde: FinSote 2018, THL)

Saman tutkimuksen mukaan suurin osa (83,8 %) järvenpääläisistä yli 75-vuotiaista on tyytyväisiä asuinalueen olosuhteisiin. Suuria eroja eri ikäryhmien tai sukupuolien välillä ei havaita. Yli 75-vuotiaista miehistä lähes kaksi kolmesta (58,6 %) kokee itsensä onnelliseksi ja naisista vastaavasti vajaa puolet (48,1 %). Iän myötä onnellisuuden kokemus laskee naisilla enemmän kuin miehillä.

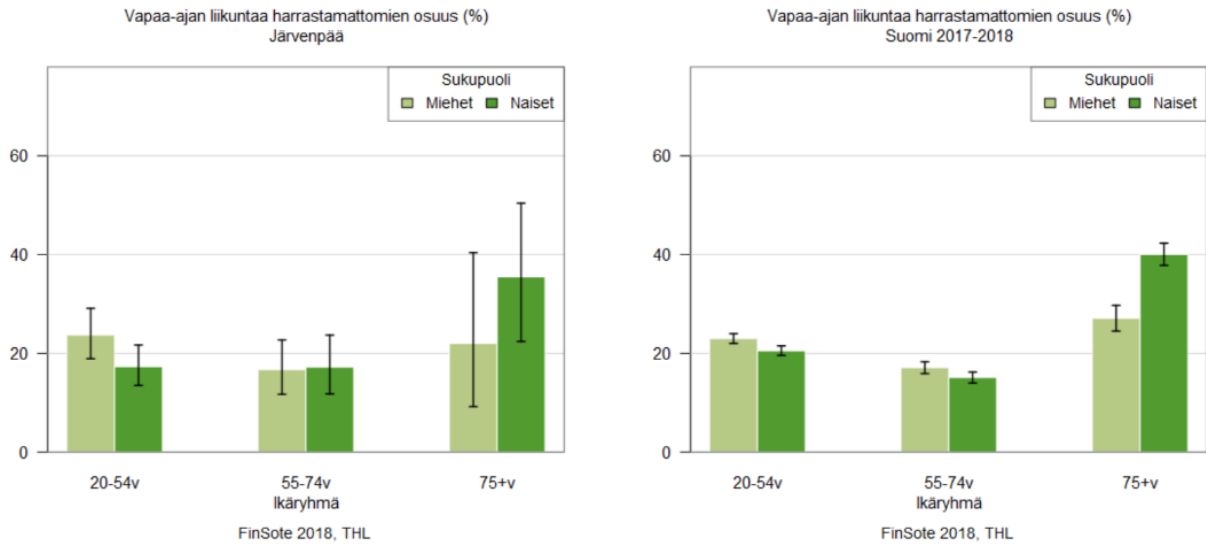
Järvenpääläisistä yli 75-vuotiaista lähes joka kymmenes (9,6 %) kokee itsensä yksinäiseksi. Yksinäisyyden kokemukset ovat hieman yleisempiä Järvenpäässä kuin Keski-Uudellamaalla (9 %) ja Suomessa (9,1 %) keskimäärin. Yli 75-vuotiaat naiset kokevat yksinäisyyttä enemmän (10,6 %) kuin miehet (7,9 %).

Yksinäisyydellä on havaittu yhteyksiä sairastavuuteen ja elinajanodotteeseen. Kroonisesti yksinäisten elinajanodote on muita vertailuryhmiä heikompi ja alttius erityisesti infektioille, sydänsairauksille ja masennukselle muita vahvempi. Sosiaalinen eristäytyneisyys altistaa ihmisen monille vakaville sairauksille. Sen terveysriskit ovat samassa suuruusluokassa kuin tupakoiminen – ja kolme kertaa suuremmat kuin ylipainon. Yksinäiset käyttävätkin sosiaali- ja terveystalveluita huomattavasti enemmän kuin muut. (Sotkanet.fi, ind. 4287)

Kuva 23 Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (Lähde: FinSote 2018, THL)

Ikääntyneiden fyysiseen toimintakykyisyyteen ja sen ylläpitämiseen vaikuttaa keskeisesti liikunta. Liikunta-aktiivisuudella on selkeä yhteys sairastavuuteen, hyvinvointiin ja kuolleisuuteen. Liikunta-aktiivisuus mm. pienentää riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, vaikuttaa myönteisesti toimintakykyyn, työkykyyn, mielialaan ja auttaa hallitsemaan painoa. Säännöllisesti liikkuvilla henkilöillä on myös vähemmän pitkiä sairauspoissaoloja töistä. Liikunnalla on todettu myös myönteisiä vaikutuksia mielenterveyteen. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomia on yli 75-vuotiaista järvenpäälaisistä kolmannes. Liikuntaa harrastamattomien osuus on suurempi naisilla (35,5 %) kuin miehillä (22 %) ja liikunnan harrastamattomuus lisääntyy iän myötä etenkin naisilla. (Sotkanet.fi, ind. 4448).

Kuvat 24 ja 25 Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus, %. (Lähde: FinSote 2018, THL)

Päihteiden käytöllä on vaikutusta hyvinvointiin ja terveyteen myös ikääntyneillä. Ikääntynyt keho kestää alkoholia entistä heikommin ja yhteisvaikutukset lääkkeiden kanssa saattavat olla kohtalokkaita. Päihteiden käytöllä on yhteys myös muun muassa tapaturmiin. FinSote 2018 -tutkimuksen mukaan alkoholia liikaa käyttäviä miehiä on kaikissa ikäryhmissä suhteellisesti enemmän kuin naisia (AUDIT-C, %). Vaikka alkoholin liiallinen käyttö on yleisempää nuoremmassa ikäryhmissä, yli 75-vuotiaista miehistä alkoholia käyttää liikaa 31,5 % eli lähes kolmannes ja naisista 9 %.

3.3.3 Keskeiset palvelut

Kaikille kuntalaisille tarkoitetut palvelut kuten **liikunta-, harraste- ja kulttuuripalvelut, Myllytien toimintakeskuksen toiminta, yhdistys- ja järjestötoiminta** on kuvattu edellisessä kappaleessa 3.2.3.

Muuta ikäihmisille tarjottua toimintaa kuten kerho- ja pienryhmätoimintaa sekä organisoitua avun välitystä (esim. Kulttuuriluotsit) järjestävät useat eri toimijat yhdistyksissä tai vapaaehtoiset.

Järvenpään kaupunki tukee ja rohkaisee kuntalaisia osallistumaan elinympäristöstään huolehtimiseen ja kehittämiseen – osallistuva ikäihminen on voimavara itselleen ja yhteisölleen. Lisäksi ikäihmisten elämäkokemus ja asiantuntijuus omasta elämästään on tärkeää tietoa valmistelun ja päätöksenteon tueksi. **Eläkeläisneuvostolla** onkin tärkeä rooli paitsi yhteisön myös virkamiesten ja kunnan organisaation tukena. Myös asiakaspalautteet ja asiakastyytyväisyys-

kyselyjen tulokset ovat osa toiminnan kehittämistä. Uuden osallisuusmallin myötä osallisuuden, asiakas- ja keskustelufoorumien, työryhmien, työpajojen ja yhteistyön merkitys korostuu entisestään.

Digistä mua -hankkeessa on tavoitteena vahvistaa alueellisia digiverkostoja ja tarjota Pop Up-tyyppisiä koulutus- ja ohjaustapahtumia kuntalaisille luonteivissa toimintaympäristöissä, kuten kauppakeskuksissa ja yrityksissä. Digisyrjäytymistä ehkäistään laajan yhdistys-, vapaaehtois- ja yritysyhteistyön keinoin. Ikääntyneet voivat hakeutua maksuttoman ohjauksen pariin esimerkiksi kirjastoautoon tai Myllytien toimintakeskukseen, jossa palvelua järjestetään useana päivänä viikossa. Digitalisaatiokehitys, tekoäly ja robotiikka mahdollistavat entistä monipuolisemman ja kohderiippumattoman palvelutarjonnan, ja on tärkeää, että myös ikääntyneet voivat käyttää uudenlaisia palveluja sujuvasti.

Väestön yhä ikääntyessä on tärkeää, että ikääntyneillä on mahdollisimman hyvät edellytykset liikkua itsenäisesti ja omin voimin mahdollisimman pitkään. Liikuntaneuvonta tarjoaa tukea omaehtoisen liikunnan vahvistamiseen. Joukkoliikenteen toimivuutta kehitetään sekä paikallis- että palveluliikenteessä vaivattoman liikkumisen mahdollistamiseksi pidemmällä matkoilla. Kävelyn ja pyöräilyn ratkaisuissa pyritään ottamaan huomioon asuinalueiden erityispiirteet myös ikääntyneiden osalta. Myös asuntotarjonnassa sekä ympäristön ja liikuntapaikkojen kehittämisessä tulee huomioida ikääntyneiden tarpeet. Asuntotarjontaan liittyy myös Keusoten kanssa tehtävä yhteistyö koskien erityisasumista ja sen eri muotoja, jotta pystytään vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin.

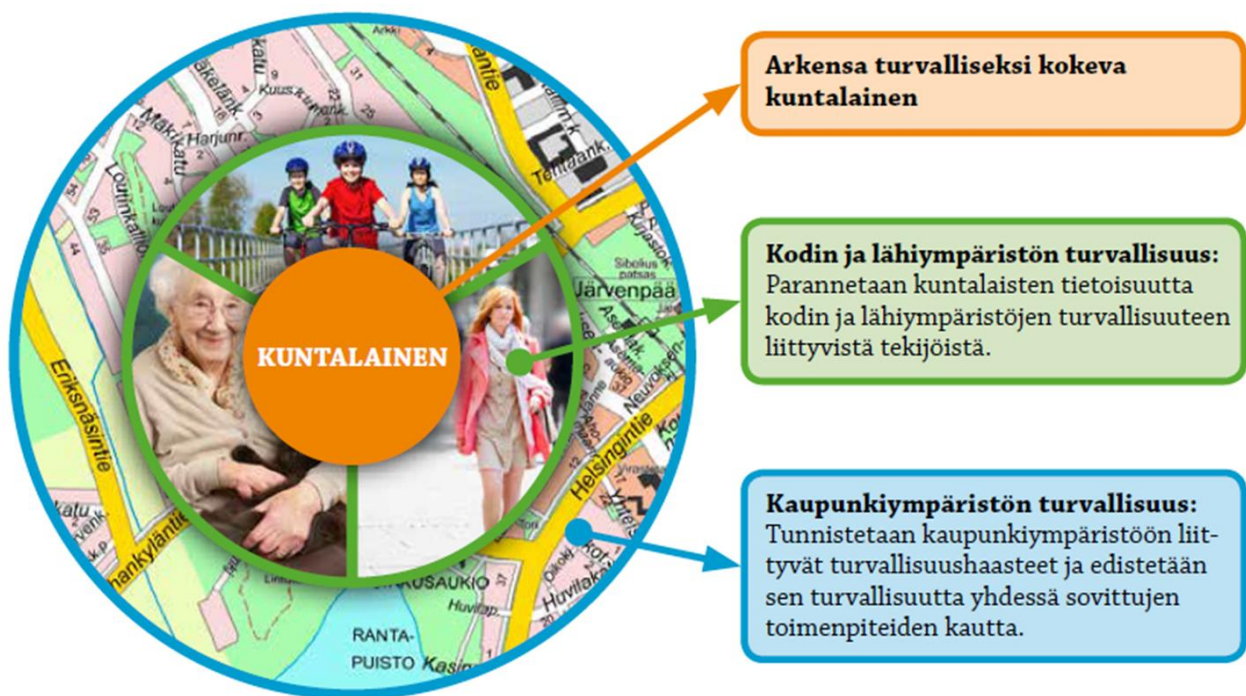
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä on vuoden 2018 alusta vastannut Järvenpään sote-palveluiden järjestämisestä ja vuoden 2019 alusta myös niiden tuottamisesta lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon, jonka palvelut tuottaa HUS-kuntayhtymä. Erityisesti ikääntyville suunnatut palvelut on Keusotessa koottu Ikäihmisten palvelukokonaisuuteen, joka koostuu kotona asumista tukevista ja ympärivuorokautisista palveluista. Ikääntyvien hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan yhteistyötä kaupungin ja Keusoten välillä toimivien palvelujen ja palveluketjujen rakentamiseksi. Yhdistys- ja järjestötoimijoilla on merkittävä rooli tässä yhteistyössä.

4 ARJEN TURVALLISUUS

Turvallisuus ja tunne turvallisuudesta on keskeinen osa ihmisen kokonaisuhyvinvointia. Sen vuoksi arjen turvallisuutta koskevat tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät yhteiseen

hyvinvointisuunnitelmaan. Työn perustana on käytetty aiempaa [Järvenpään kaupungin turvallisuussuunnitelmaa 2014-2017](#) sekä sisäministeriön [sisäisen turvallisuuden strategiaa \(2017\)](#) ja sitä tukevaa toimeenpanosuunnitelmaa.

Arjen turvallisuuden edistämisen tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta huolehtimalla kuntalaisten peruspalveluista ja lähiympäristön ja kodin turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä (ks. kuva 7 sivulla 14). Lähiympäristöllä tarkoitetaan tässä suunnitelmassa kuntalaisten koteja sekä näiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia yksityisiä piha-alueita. Kuntalaisten turvallisuuden tunnetta ja turvallisuutta pyritään parantamaan toimenpiteillä, jotka kohdistuvat kotiin, rakennettuun ympäristöön ja luontoon (kuva 26). Koska kuntalaiset pääosin itse vastaavat kotinsa ja sen lähiympäristön turvallisuudesta, on tärkeää pyrkiä parantamaan ihmisten tietoisuutta ja asenteita turvallisuutta koskien sekä kannustaa aktiivisuuteen turvallisuustiedon hyödyntämisessä. Turvallisuuden tunteen parantaminen edellyttää kuntalaisten, kunnan viranomaisten sekä muiden toimijoiden yhteistyötä.

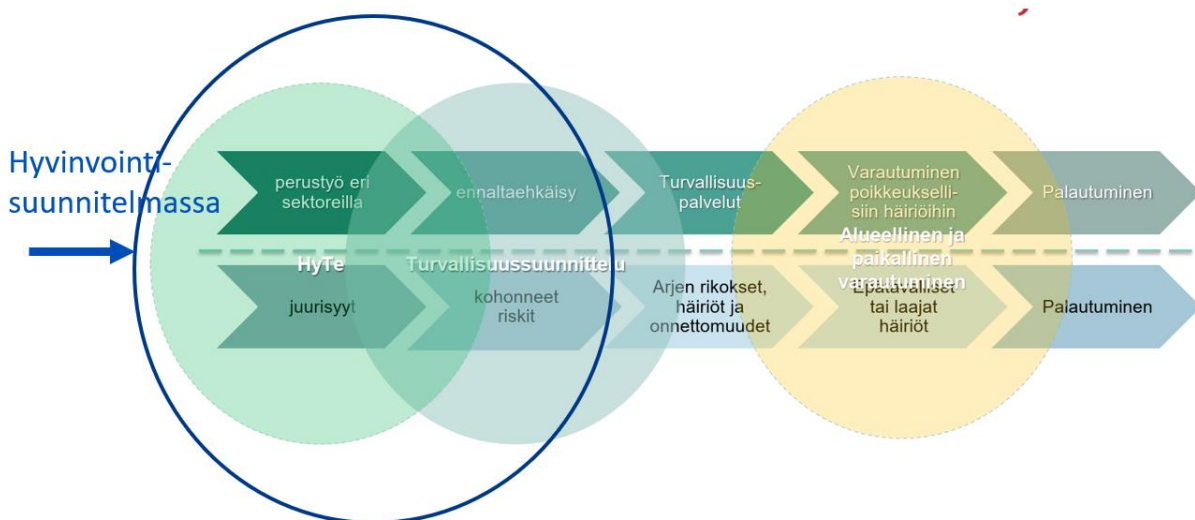
Kuva 26 Kuntalaisen turvallisuus rakentuu kodin, lähiympäristön sekä kaupunkiympäristön turvallisuudesta (Lähde: Järvenpään turvallisuussuunnitelma 2014–2017)

Kaupunki tekee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa jatkuvaa ja aktiivista työtä turvallisuuden eteen. Turvallisuuskokulman tulee sisältyä kaikkeen palvelujen suunnitteluun – se on ikään kuin kaikki palvelut läpileikkaava perusrakenne. Konkreettiset toimet turvallisuuden edistämiseksi ovat

hyvin eri suuruisia ja keskenään erilaisia. Turvallisuustekoja ovat esimerkiksi teiden hiekoitus, valaistuksen toimiva suunnittelu, turvalliset rakennustyömaat ja rakennukset, esteettömyys sekä toimiva tietoturva. Kaupunkimallinnus voi mahdollistaa turvallisuus- ja hyvinvointinäkökulmien kokonaisvaltaisen huomioimisen.

Myös osallisuus on tärkeää turvallisuuden näkökulmasta. Tunne osallisuudesta lisää turvallisuuden tunnetta ja monimuotoisella asumisella voidaan lisätä arjen turvallisuutta. Tästä syystä uudistuotannossa halutaan huomioida uudet asumismuodot, asumisen monipuolisuus sekä innovaatiot, joiden avulla yhteisöllisyyttä voidaan lisätä. Lähitalotoiminnan vahvistamisella ja taloyhtiöiden sisäisen toimintakulttuurin uudistamisen mallintamisella pyritään lisäämään osallisuutta ja vaikuttamaan arjen turvallisuuteen. Asuntokannan ja ympäristön suunnittelussa myös esteettömyys ja eri ikäryhmien erityistarpeet lisäävät hyvinvointia. Moniammatillisella yhteistyöllä ja varhaisella laadukkaalla suunnittelulla ehkäistään ylimääräisiä korjaustarpeita ja niistä aiheutuvia kustannuksia.

Kuntalaisen turvallisuus koostuu 1) arjen turvallisuuden edistämisestä, 2) turvallisuussuunnittelusta ja 3) varautumisesta poikkeuksellisiin häiriötilanteisiin valmiussuunnittelulla. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet koskevat näistä kahta ensimmäistä. Ensinnäkin tavoitteiden avulla pyritään pureutumaan juurisyyhin, jotka heikentävät arjen turvallisuutta. Esimerkiksi lähisuhde- ja perheväkivallan tai mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisyllä ja varhaisella puuttumisella voidaan vaikuttaa käyttäytymiseen, joka mahdollisesti heikentää omaa tai muiden turvallisuutta. Toisaalta hyvinvointisuunnitelma pitää sisällään perinteisen turvallisuussuunnittelun, jossa toimenpiteitä kohdistetaan jo tunnistettujen turvallisuusriskien pohjalta.

Kuva 27 Turvallisuuden tekemisen arvoketju (Lähde: Tuovi-portaali, sisäministeriö. Muokattu.)

Järvenpään kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteena on edistää kuntalaisten nykyistä vastuullisempaa ja turvallisuushakuisempaa liikkumiskulttuuria – turvallisia, terveyttä edistäviä ja ympäristön kannalta myönteisiä liikkumisen valintoja, kuten kävelyä ja pyöräilyä. Liikenneturvallisuustyötä kehitetään liikenneturvallisuustyöryhmän toimesta ja työtä ohjataan erillisellä liikenneturvallisuussuunnitelmalla. Hyvinvointisuunnitelmaan ei ole tästä syystä sisällytetty liikenneturvallisuutta koskevia tavoitteita.

5 HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Luvussa 2 kuvataan, miten hyvinvointisuunnitelma linkittyy osaksi kaupungin strategista johtamista. Järvenpäässä on linjattu, että hyvinvointisuunnitelma ankkuroidaan kaupungin strategian asiakasnäkökulman päämäärään A1 "*Hyvä elämä ja toimiva arki*", jonka johtoajatus on "*Olemme toimiva kaupunki, jossa elämä on sujuvaa ja turvallista*". Yksi päämäärää toteuttavista vuoden 2020 sitovista tavoitteista on "*kaupunkilaisten hyvinvointi on kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta*". Kaupungin yhteisen hyvinvointisuunnitelman valmistuminen ja toimeenpano on määritelty keinoksi tämän sitovan tavoitteen toteutumiseksi. Täten nyt laadittu hyvinvointisuunnitelma tavoitteineen toteuttaa ja konkretisoi kaupungin strategiaa.

Kuntien lakisääteinen tehtävä on ennen kaikkea edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Hyvinvointinäkökulmat sisältyvät eri muodoissaan kaikkiin kunnan toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin ja sen vuoksi on ollut tarpeen pohtia suunnitelmien välisiä rajapintoja ja suunnitelmien erilaisia rooleja hyvinvointityön välineinä. Kuntalaisten osallisuus on yksi keskeinen ja laaja hyvinvointitekijä, ja sen edistämiseksi Järvenpäässä laaditaan **osallisuusmalli**, jossa mallinnetaan tehokkaat keinot edistää osallisuutta. Tästä syystä osallisuuden kehittämistä koskevia tavoitteita ei ole erikseen nostettu hyvinvointisuunnitelmaan. Osallisuus on luonnollinen osa kunnan palvelujen kehittämistä ja tuottamista, ja myös hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuksessa nojaututaan osallisuusmallin linjauksiin ja toimintamalleihin.

Hyvinvointisuunnitelman ja osallisuusmallin lisäksi Järvenpään toimintaa kehitetään uuden strategian mukaisin elinvoimatoimenpitein. Hyvinvoiva kunta on vetovoimainen ja pitovoimainen, ja kunnan elinvoimaisuus on yksi kuntalaisen hyvinvointipalvelujen turvaamisen peruspilareista. Elinvoimatekijät ja hyvinvointitekijät tukevat toisiaan ja vievät kehitystä samaan suuntaan.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet laadittiin osana hyvinvointisuunnitelmatyötä. Ne pohjautuvat palvelualueiden tekemiin toimintaympäristöanalyysiin, vaikuttamistoimielinten kanssa pidettyjen

tapaamisten ja työpajan tuloksiin, kuntalaisilta kerättyihin näkemyksiin, tutkimustietoon, asiantuntijanäkemyksiin sekä ja kaupungin strategiasta nouseviin suuntaviivoihin.

Kaikille tavoitteille on määritelty konkreettiset toimenpiteet, mittarit, tavoitetasot, toimijat sekä raportointivastuut. Tavoitteita toteuttavat kaupungin omat palvelualueet yhteistyössä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kanssa. Kunnan vaikuttamistoimielimistä säädetään kuntalaissa (410/2015, 26–28 §). Kuntalain mukaisia vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Järvenpäässä vanhusneuvostosta on vakiintuneesti käytetty nimitystä eläkeläisneuvosto. Vaikuttamistoimielinten lisäksi tavoitteiden toteuttamiseen antavat panoksensa myös monet muut toimijat, kuten yhdistykset, Järvenpään seurakunta, valtio sekä muut julkiset ja yksityiset yhteistyökumppanit.

Hyvinvointisuunnitelman strategisesti keskeiset tavoitteet, kehittämisen kärjet, joihin hyvinvointityössä tullaan keskittymään vuosina 2020–2021 ovat:

- 1) lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistaminen**
- 2) heikoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistäminen**
- 3) liikkumisen lisääminen**
- 4) kodin, lähiympäristön ja kaupunkiympäristön turvallisuus**
- 5) palveluverkon uudistaminen sekä toimivat palveluketjut sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa**

Nämä viisi strategian tavoitteista johdettua hyvinvointisuunnitelman kehittämisen kärkeä, keskeistä tavoitetta on koottu kuvaan 28. Hyvinvointisuunnitelman keskeisimpien tavoitteiden toimenpiteet, mittarit ja tavoitetasot ovat esitetty liitteessä 1 (ks. 48).

Kehittämisen kärjet vuosille 2020–2021

A1: Hyvä elämä ja toimiva arki

Järvenpäässä elämä on sujuvaa ja turvallista. Elämän eri tilanteissa arkea tukevat palvelut ovat helposti kaupunkilaisten käytettävissä tiiviin ja uudistuvan palveluverkon sekä digitaalisten palvelujen kautta. Liikkuminen kaupungin sisällä ja työssäkäyntialueella on helppoa.

Kaupunki on edelläkävijä asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämässä. Se vahvistaa järvenpääläisten omaa osallisuutta ja vastuuta. Järvenpäässä jatkuva oppiminen, itsensä toteuttaminen ja virikkeellinen elämä on kaikille mahdollista. Monimuotoiset tilat toimivat myös kaupunkilaisten kohtaamispaikkoina ja kansalaistoiminnan keskuksina. Ulkoilu- ja virkistysalueet kokoavat kaupunkilaisia ja vieraita liikkumaan, virkistäytymään sekä viihtymään yhdessä.

Hyvä elämä vahvistaa järvenpääläistä identiteettiä sekä luo avointa, sallivaa ja toisia arvostavaa kaupunkikulttuuria.

A1, sitova tavoite:

Kaupunkilaisten hyvinvointi on kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta

1. Lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistaminen
2. Heikoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistäminen
3. Liikkumisen lisääminen

A1, sitova tavoite:

Kuntalaisten kokemus arjen turvallisuudesta kasvaa

4. Kodin, lähiympäristön ja kaupunkiympäristön turvallisuus

A1, sitova tavoite:

Tehokas, turvallinen ja taloudellinen palvelutarvetta vastaava palveluverkko

5. Palveluverkon uudistaminen sekä toimivat palveluketjut sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa

Kuva 28 Kaupungin strategiasta johdetut kehittämisen kärjet vuosille 2020–2021

Kehittämisen kärkien lisäksi strategiatyön tuloksena tunnistettiin kuusi muuta hyvinvointitavoitetta, joita tulevana vuosina tullaan edistämään. Kunnan tehtävä edistää asukkaidensa hyvinvointia on kuntien kaiken toiminnan lähtökohta, ja myös tulevana vuosina kaupunki tekee merkittävä määrän toimenpiteitä ja kehittämistyötä kuntalaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Näistä tärkeimmät on otettu osaksi hyvinvointisuunnitelmaa. Joitain toimenpiteistä toteutetaan osana kunnan peruspalvelutoimintaa ja osa erillisinä hankkeina, mutta toimenpiteitä yhdistää laaja-alainen yhteistyö ja palvelujen kehittäminen muiden toimijoiden kanssa. Muut hyvinvointitavoitteet toimenpiteineen ovat esitetty liitteessä 2 (ks. sivu 52).

6 SEURANTA, ARVIOINTI JA HYVINVOINTISUUNNITELMATYÖN JATKO

Järvenpään hyvinvointisuunnitelma vuosille 2020–2021 on laadittu toteuttamaan ja konkretisoimaan kaupungin strategiaa sekä varmistamaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden määrittelyä.

Terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326) velvoittaa kunnan seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Koska nyt laadittu hyvinvointisuunnitelma on aikajänteeltään vain kaksivuotinen, tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuonna 2021 annettavan laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä ja sen pohjalta aloitetaan uuden hyvinvointisuunnitelman valmistelu vuosille 2022–2025. Välivuosina annetaan suppeat hyvinvointikatsaukset.

Tavoite on, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet jalkautuvat osaksi muuta vuosiraportointia, esimerkiksi avainalueiden käyttösuunnitelmatavoitteisiin ja toimintayksiköiden toimintasuunnitelmiin, joten käytännössä hyvinvointisuunnitelman tavoitteet tulevat näkymään myös kaupungin muussa raportoinnissa.

Hyvinvointiraportoinnin haaste on, että tärkeimmät tutkimukset eivät ole vuosittain toteutettavia ja tämän vuoksi samojen indikaattoreiden vuosittainen seuraaminen ei ole mahdollista. Esimerkiksi Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2019 ja seuraavan kerran tulokset saadaan vuonna 2021. FinSote-tutkimus toteutettiin vuonna 2018 ja seuraavan kerran tutkimus tehdään vuonna 2021. Vuosina, jolloin hyvinvointitiedoissa ei ole raportoitavissa tuoreita tutkimustuloksia, katsaukseen kootaan muuta ajankohtaista sisältöä kuntalaisten hyvinvoinnissa. Vuonna 2020 toteutetaan HYTE-kysely, jonka avulla tullaan selvittämään asukkaiden kokemuksia hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta koskien. Tuloksia käytetään vuoden 2020 suppean hyvinvointikatsauksen laadintaan.

7 SANASTO

Ahaa-aivotreeni

ryhmämuotoinen tuki aivoterveystä huolehtimiseen. Vahvistetaan tietoisuutta kohti aivoterveellistä elämäntapaa. Erilaisten harjoitteiden avulla pyritään vaikuttamaan muistiin ja muistin tukemiseen.

Ankkuri-malli

Ankkuritoiminnalla tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaiden) hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Ankkuritoiminnassa nuoren etu asetetaan etusijalle ja pyritään tunnistamaan nuoren voimavarat ja tukemaan häntä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ankkuritoiminnan kohderyhmänä ovat alle 15-vuotiaat ja erillisen harkinnan mukaan 15 - 17-vuotiaat, jotka ovat tehneet rikoksen tai heitä epäillään

rikoksesta, ovat käyttäneet huumeita ja/tai päihteitä ja/tai tarvitsevat moniammatillista tukea elämäntilanteessaan.

Audit-C

Alkoholinkäyttöä kartoittava testi. FinSote-tutkimuksessa perustuu AUDIT-C:n kolmeen kysymykseen: "Kuinka usein juotte olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia? Ottakaa mukaan myös ne kerrat, jolloin nautitte vain pieniä määriä, esim. pullon keskiolutta tai tilkan viiniä. Valitkaa se vaihtoehto, joka lähinnä vastaa omaa tilannettanne."

FinSote

Kansallisen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus FinSoten avulla seurataan väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä tapahtuneita muutoksia eri väestöryhmissä ja alueittain. Tutkimus tuottaa myös seuranta- ja arviointitietoa väestön palvelutarpeiden tyydyttymisestä sekä väestön näkemyksistä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä, palveluiden saatavuudesta, laadusta ja käytöstä. Tutkimuksen tulokset löytyvät Terveystemme.fi-palvelusta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Mahdollisuuksia luodaan pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä.

Hyvinvointi

Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hyvinvointi-käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen hyvinvointiin että yhteisötason hyvinvointiin. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma.

Hyvinvointikatsaus

Järvenpään hyvinvointikatsaus on hyvinvointikertomusta suppeampi selvitys, joka laaditaan niinä vuosina, kun laajaa hyvinvointikertomusta ei julkaista. Sisältää tietoa kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Tiedot raportoidaan terveydenhuoltolain 12.1 § mukaisesti valtuustolle.

Hyvinvointikertomus

Järvenpään hyvinvointikertomus on laaja kuvaus kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista, niiden edistämisestä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Laaditaan kerran valtuustokaudessa. Tiedot raportoidaan terveydenhuoltolain 12.1 § mukaisesti valtuustolle.

Hyvinvointisuunnitelma

Järvenpään hyvinvointisuunnitelma toteuttaa ja konkretisoi kaupungin strategiaa sekä turvaa, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteet on määritelty.

Intoa elämään hyvinvointikurssi

Kotona asuville senioreille suunnattu ennaltaehkäisevä ryhmämuotoinen tuki. Hyvinvointikurssi perustuu aktivoivaan ja vuorovaikutteiseen toimintaan. Tavoitteena on tukea ikääntyneen sosiaalista kanssakäymistä, elämänhallintaa, tyytyväisyyttä ja ohjata heitä parempiin mahdollisuuksiin elää hyvässä fyysisessä, psyykkisessä ja sosiaalisessa kunnossa, tulella osalliseksi.

Koettu terveys

Ihmisen itse antama arvio omasta yleisestä terveydentilastaan. Ennustaa toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja kuolleisuutta väestössä.

MAL-suunnitelma

MAL-suunnitelma on seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen strateginen suunnitelma, jossa kuvataan, miten seutua kokonaisuutena pitäisi kehittää.

Nuovo

Nuorten vastaanotto Nuovo on tarkoitettu 13–18-vuotiaille järvenpäälaisille nuorille. Toiminnan tavoitteena on auttaa nuoria erilaisissa mielenterveyteen tai päihteisiin liittyvissä ongelmissa. Palvelu on maksuton.

Osallisuus

Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista. Siihen liittyy oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista, mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja sitä kautta vaikuttaa terveyttä ja hyvinvointia määrittäviin tekijöihin. Osallisuus on keskeinen hyvinvointia ja terveyttä tuottava tekijä.

Pakka-toimintamalli

Pakka-toimintamalli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä. Pakkaa toteutetaan paikkakunnalla tai alueella koko yhteisön voimin.

Pelitalo-toiminta

Järvenpään pelitalon tavoitteena on tarjota maksutonta, nuoria kiinnostavaa, matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Toimintaan on haettu avustusta Etelä-Suomen aluehallintovirastolta. Kohderyhmänä ovat erityisesti ne nuoret, joilla on riski jäädä yksin kotiin ja joita ei perinteisen nuoriso- ja liikuntapalvelujen tarjoamilla kerho- tai harrastustoiminnan keinoilla tavoiteta.

Riskitekijä

Sosiaalinen, taloudellinen tai biologinen tekijä, käyttäytymistapa tai ympäristö, joka on yhteydessä tai lisää alttiutta tietyille sairauksille tai ongelmalle.

Sairastavuus

Sairastapausten määrä tietynä ajanjaksona, esim. vuodessa. Sairauksien esiintyvyys väestössä.

Sosioekonomisen ryhmä

Sosioekonomisen aseman, esim. tulojen, koulutuksen tai ammattiaseman mukaan muodostettu väestöryhmä.

Sosioekonomiset terveyserot

Sosiaalisen aseman mukaiset systemaattiset erot terveydentilassa, sairastavuudessa ja kuolleisuudessa. Sosioekonomiset terveyserot liittyvät ihmisten epätasa-arvoiseen asemaan yhteiskunnassa. Terveyserot läpäisevät koko sosiaalisen hierarkian: keskimääräinen terveydentila paranee asteittain sosiaalisen aseman myötä.

Terveyserojen kaventaminen

Toiminta, jonka tavoitteena on, että terveydeltään huonommassa asemassa olevien terveydentila lähentyy paremman terveyden saavuttaneiden ryhmien terveyden tasoa.

8 LIITE 1: KEHITTÄMISEN KÄRJET VUOSILLE 2020–2021

KEHITTÄMISEN KÄRJET VUOSILLE 2020–2021					
Hyvinvointisuunnitelman tavoite	Toimenpiteet / keinot tavoitteen toteutumiseksi	Mittarit	Tavoitetaso vuoteen 2021	Toteuttamiseen osallistuvat	Raportointivastuu
Päämäärä A1 Hyvä elämä ja toimiva arki					
Sitova tavoite Kaupunkilaisten hyvinvointi on kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta					
1) Lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Matalan kynnyksen palvelujen vahvistaminen: Perhetalo Joutsikin lapsiperheiden hyvinvoinnin ohjauksen, varhaiskasvatuksen ja koulujen sekä neuvolan yhteistyö ja vanhemmuuden tuleminen - Keusoten perhekeskuspalvelujen ja kunnan peruspalvelujen yhteistyön kehittäminen - Mielenterveyttä tukeva ryhmä- ja harrastustoiminta sekä ryhmäytyt - Seurakunnan nuorisotyön ja kaupungin tiivis yhteistyö - Tietoisuuden lisääminen oikeudesta koskemattomuuteen ja seksuaalisen häirinnän seurauksista - Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman käyttöönotto, perusopetuksessa K0-toiminta - Varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimeenpano - Hyvinvointisuunnitelmaan liittyvistä kyselyistä yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteiden luominen ja toimintatapojen vahvistaminen - Lasten ja nuorten kulttuuripolku sekä Kolmisointusopimus yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa. - Kolmiportaisen tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä alueellinen vaativa erityinen tuki (ALVA) 	Perusopetus 4. ja 5 lk 1) ”Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, %” 2) Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, % Perusopetus 8. ja 9. lk, lukio 1. ja 2. vuosi, ammatillinen oppilaitos 3) Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 4) Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 5) Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % (Kouluterveyskysely)	Osuudet laskeneet vuoden 2019 tasosta, joka: 1) Perusopetus 4. ja 5. lk: 2,8 % 2) Perusopetus 4. ja 5. lk: 18,9 % 3) Perusopetus 8. ja 9. lk: 19,2 %; lukio 1. ja 2. vuosi: 26,0 %; ammatillinen oppilaitos: 22,7 % 4) Perusopetus 8. ja 9. lk: 11,1 %; lukio 1. ja 2. vuosi: 13,4 %; ammatillinen oppilaitos: 15,2 % 5) Perusopetus 8. ja 9. lk: 7,4 %; lukio 1. ja 2. vuosi: 6,5 %; ammatillinen oppilaitos: 20,1 %	OPKA, HYVO, Keusote	OPKA-johtaja

	<ul style="list-style-type: none"> - Uuden, Nuovon toimintaa korvaavan Keusoten Järvenpään nuorisoaseman, kaupungin peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian palveluyhteistyön rakentaminen. Tavoitteena oikea-aikainen varhaiseen vaiheeseen painottuva palvelu. 				
2) Heikoimmassa asemassa olevien hyvinvoinnin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Arjen raha-asioiden neuvonnan lisääminen eri toimijoiden yhteistyönä ja asiakasohjauksella, tiedotetaan sosiaali- ja terveystalouksista sekä velkaneuvontapalvelusta ja sosiaalisen luototuksen mahdollisuuksista. - Toteutetaan yhteiskehittämistä ruoka-apua järjestävien toimijoiden ja seurakuntien kanssa - Tehdään Keusoten kanssa yhteistyötä asunnottomuuden vähentämiseksi sekä erityisryhmien asuttamisessa. - Vapaa-ajan palvelut: Lisätään matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia, Kaikukortti yli 16-vuotiaille, erityisryhmien huomioiminen tapahtumatarjonnassa - Lapsen tuen järjestämisen kehittäminen moniammatillisesti - Tehdään aktiivista moniammatillista etsivää työtä syrjäytymisen torjumiseksi - Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä oppilaitosten kanssa - Työ "NEET-nuorten" (Not in Employment, Education or Training) parissa: etsivä nuorisotyö, oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen ja tuki - Oppivelvollisuuden pidentämisen toimeenpanossa huomioidaan syrjäytymisuhan alla olevat. - Ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen - Ankkuritoiminnan vakiinnuttaminen - Riskiryhmien matalankynnyksen palvelujen kehittäminen -Yksinäisyyden torjuminen tunnistetuille ryhmille suunnatuilla toiminnalla esim. pelitalo-hanke, eri toimijoiden kanssa "yhteiset ateriat", kohtaamispaikkatoiminta 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi, % (FinSote) 2) Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % (Kouluterveyskysely) 3) Asunnottomien määrä vuoden lopussa 4) Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % (Kouluterveyskysely) 5) Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus, % (FinSote) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Osuus laskenut vuoden 2018 tasosta, joka 20,8 % 2) Perusopetus 8. ja 9. lk: 25,4 %, lukio 1. ja 2. vuosi: 30,4 %; ammatillinen oppilaitos: 36,5 % 3) Asunnottomien määrä puolittuu vuoden 2019 määrästä (49 asunnotonta 15.11.2019) 4) Osuudet laskeneet vuoden 2019 tasosta, joka: Perusopetus 4. ja 5. lk: 10,4 %; perusopetus 8. ja 9. lk: 19,5 %; lukio 1. ja 2. vuosi: 18,7 %; ammatillinen oppilaitos: 30,9 % 5) Osuus laskenut vuoden 2018 tasosta, joka 31,3 %. 	Kaikki palvelualueet	HYVO-johtaja Opka -johtaja

3) Liikkumisen lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> - Liikkuva lapsuus- ja luonnossa liikkuen -hankkeet sekä liikkuva koulu- ja liikkuva opiskelu -hankkeet - Ikäihmisen toimintakykyä edistävän liikunnan lisääminen: liikuntaneuvontaa ja -toimintaa, starttiryhmiä kuntosaleilla, vapaaharjoitteluvuorot Piiosella, yhteiset kävelylenkit, senioripuiston liikuntapäivystykset, liikuntatapahtumat ja tempaukset - Jokaisen tietoisuuden parantaminen viestintää ja liikuntaneuvontaa kehittämällä yhdessä Keusoten ja alueen kuntien kanssa - Matalankynnyksen omatoimisen ja perheliikunnan mahdollisuuksien lisääminen julkisia tiloja ja ulkoliikuntapaikkoja hyödyntäen - Erytisryhmien soveltavan liikunnan kehittäminen - Arkiliikunnan edistäminen pyöräilyn kehittämissohjelman toimenpiteiden aloittamisella - Terveysliikuntaohjelma ja liikunnan ohjauspalvelut - Eri kohderyhmien liikuntatapahtumat ja niiden tiedottaminen - Liikunnan saavutettavuuden edistäminen sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja sekä ylikunnallisia liikuntapaikkoja kehittämällä - Lasten ja nuorten liikunnan edistämisen vahvistaminen liikunnan avustusperusteissa 	<p>1) Kouluterveyskysely: "Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %"</p> <p>2) FinSote: "Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus, %"</p>	<p>1) Nousee vuoden 2019 tasosta, joka: Perusopetus 4. ja 5. lk: 35,0 % Perusopetus 8. ja 9. lk: 23,0 % Lukio 1. ja 2. vuosi: 18,5 %; Ammatillinen oppilaitos: 14,6 %</p> <p>2) Laskee vuoden 2018 tasosta, joka 19,8%</p>	Kaikki palvelualueet	HYVO-johtaja
Sitova tavoite Kuntalaisten kokemus arjen turvallisuudesta kasvaa					
4) Kodin, lähiympäristön ja kaupunkiympäristön turvallisuus	<ul style="list-style-type: none"> - Päivitetään yhteistyörakenteet poliisin, pelastustoimen ja muiden turvallisuuskumppaneiden kanssa. - Vahvistetaan kaupunkilaisten osallisuutta arjen turvallisuudessa (mm. turvallisuuskävelyt uusilla asuinalueilla ja Hyvinvointikampuksella) - Otetaan kaupunkimallinnusta käyttöön asteittain turvallisuusarvioiteihin - Toteutetaan Ankkuri-toimintaa alueellisena moniviranomaisyhteistyönä - Pidetään keskusta turvallisena ja käytettävänä Perhelän rakentamisen aikana 	<p>1) Kuntalaisten turvallisuuden tunne (HYTE-kysely)</p> <p>2) Nuorten tekemät rikokset (Poliisi)</p> <p>3) Päihdekiinniotot (Poliisi)</p>	<p>1) Kuntalaisten turvallisuuden tunne hyvällä tai erittäin hyvällä tasolla</p> <p>2) Määrä laskenut vuoden 2018 tasosta, joka 1370.</p> <p>3) Määrä laskenut vuodesta 2018, jolloin 168 kiinniotettua.</p>	Kaikki palvelualueet	HYVO-johtaja ja KAUKU-johtaja

	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään runkolukittavia pyörätelineitä yleisillä alueilla - Ehkäistään tapaturmia ja ympäristöstä aiheutuvia terveyshaittoja: valaistus sekä liukkauden, katupölyn ja melun torjunta - Meluntorjuntaan liittyvä suunnittelu korostuu lisäraiteen suunnittelun ja toteutuksen johdosta pääradalla - Edunvalvonta valtion rata- ja tieosuuksilla - Lisääntyvien tapahtumien turvallisuus 				
Sitova tavoite Tehokas, turvallinen ja taloudellinen palvelutarvetta vastaava palveluverkko					
5) Palveluverkon uudistaminen sekä toimivat palveluketjut sosiaali- ja terveystalouden kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - Päivitetään palveluverkkosuunnitelma vastaamaan väestönkehitystä - Laaditaan HYVOn palveluverkon erillisselvitys, jossa linjataan liikunnan, kulttuurin ja kansalaistoiminnan toimitilat ja niissä tuotettavat palvelut - Toteutetaan terveelliset ja turvalliset tilat uudis- ja korjausinvestoinnein sekä luopumalla tiloista - Toimivat palveluketjut ja -prosessit Keusoten kanssa (valitut yhdyspinnan pilotit) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Päivitetty palveluverkkosuunnitelma 2) Hyväksytty HYVON palveluverkon erillisselvitys 3) Investointisuunnitelman toteutuminen ja heikkokuntoisten kiinteistöjen määrä 4) Palveluketjujen toimivuus (kysely Keusoten ja kunnan toimijoille) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Palveluverkkoselvitys päivitetty 2) Palveluverkon erillisselvitys on valmistunut ja hyväksytty 3) Investointisuunnitelma toteutunut, ja heikkokuntoisten tai sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä vähentynyt vuoden 2019 tasosta 4) Pilottien palveluketjut toimivat hyvin tai erittäin hyvin 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kaikki palvelualueet 2) Kaikki palvelualueet 3) Kaikki palvelualueet 4) HYVO, OPKA, Keusote 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Talousjohtaja 2) Talousjohtaja/HYVO-johtaja 3) Talousjohtaja 4) OPKA- ja HYVO-johtaja

8 LIITE 2: MUUT HYVINVOINTITAVOITTEET

MUUT HYVINVOINTITAVOITTEET					
Hyvinvointitavoite	Toimenpiteet / keinot tavoitteen toteutumiseksi	Mittarit	Tavoitetaso vuoteen 2021	Toteuttamiseen osallistuvat	Raportointivastuu
Päämäärä A1 Hyvä elämä ja toimiva arki					
Sitova tavoite Kaupunkilaisten hyvinvointi on kaupungin kaiken toiminnan lähtökohta					
Vahvistetaan ikääntyneiden toimintakykyä	<ul style="list-style-type: none"> - Ahaa-aivotreeni - Intoa elämään -hyvinvointikurssi - Kulttuuriluotsi-toiminta - Digistä mut -hanke (digitaalisten taitojen vahvistaminen) - Koko kaupungin olohuoneverkosto tutuksi: avoin kohtaava toiminta, erilaiset olohuoneet, asukastuvat, asukasyhdistystoimijat, seurakunnat ja muut kohtaamispaikat, kuten tori, puistot ja kauppapaikat. 	1) Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (ADL), % (FinSote) 2) Arkitoimissa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus (IADL), % (FinSote)	1) Laskee vuoden 2018 tasosta, joka 75+ -vuotiailla 6,2 % 2) Laskee vuoden 2018 tasosta, joka 75+ -vuotiailla 30,6 %	HYVO	HYVO-johtaja
Ehkäistään yksinäisyyttä	<ul style="list-style-type: none"> - Asukas- ja lähitalotoiminta - Mahdollistetaan ”yhdessä ruokailu” -toimintaa eri toimijoiden kanssa - Keskustan suunnittelussa huomioidaan yhteisöllisten tilojen mahdollistaminen - Kaupunki toimii alustana tapahtumille ja niiden määrää keskustassa lisätään - Pelitalo-hanke - Madalletaan kynnystä osallistua yhdistys- tai vapaaehtoistoimintaan lisäämällä osallisuutta yhdistystoiminnan arkeen. - Madalletaan kynnystä tapahtumatoimintaan osallistumiselle 	Perusopetus 4. ja 5. lk 1) ”Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, %” (Kouluterveyskysely) Perusopetus 8. ja 9. lk, lukio 1. ja 2. vuosi, ammatillinen oppilaitos 2) ”Tuntee itsensä yksinäiseksi, %” (Kouluterveyskysely)	1) Laskee vuoden 2019 tasosta, joka: 4,2 % 2) Laskee vuoden 2019 tasosta, joka: Perusopetus 8. ja 9. lk: 9,7 %; Lukio 1. ja 2. vuosi: 13,5 %; Ammatillinen oppilaitos: 15,8 % 3) Laskee vuoden 2018 tasosta, joka 9,8 %	HYVO, OPKA	HYVO-johtaja

	- Eri teemoihin liittyviä maksuttomia avoimia tilaisuuksia julkisissa tiloissa esim. kirjastolla, Temalilla ja vahvistetaan niistä tiedottamista	Aikuiset 3) "Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, %" (FinSote)			
Edistetään osaamista ja työikäisten jaksamista	- Jatketaan yhteistyötä TE-hallinnon, oppilaitosten, 3. sektorin, Keusoten, ohjaamon ja yritysten ym. kanssa. - Suunnitelmallista ja vaikuttavaa maahanmuuttajatyötä ja kotoutumista - Uudenlainen toimintamalli maahanmuuttajien ohjaukseen (TE-toimisto/oppilaitokset/ kotouttamispalvelut) - Hae mut -hanke (heikkojen perustaitojen vahvistaminen) - Mun elämä -ryhmät yhteistyössä hyte- ja työllisyys- ja osaamispalvelujen kanssa - Työmarkkinoilta syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja vähentäminen ohjauksen, valmennuksen ja koulutuksen keinoin. - Oppilaitosyhteistyö yksilöllisten opintopolkujen toteuttamisessa (Lukio, Keuda, Spesia, Järvenpään Opisto, Seurakuntaopisto)	1) Työkykynsä heikentyneeksi (enintään 7/10) arvioivien osuus, % (FinSote) 2) Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka, % (FinSote)	1) Laskee vuoden 2018 tasosta, joka 27,4 % 2) Nousee vuoden 2018 tasosta, joka 26,2 %	Kaikki palvelualueet	HYVO-johtaja
Sitova tavoite Kuntalaisten kokemus arjen turvallisuudesta kasvaa					
Mahdollistetaan monimuotoista asumista	- Huomioidaan yhteisölliset ratkaisut tontin luovutuksessa. - Mahdollistetaan kaavoituksella erilaiset asumisen vaihtoehtot. Lisätään laadukkaiden pientalotonttien tarjontaa. Otetaan huomioon kaavoitussuunnitelmissa. - Tarjotaan kohtuuhintaisia asuntoja - Asuntotuotannon suunnittelussa turvataan, että asuntojen hallintamuodot ovat monipuolisia.	MAL-seuranta (maankäyttö, asuminen ja liikenne)	Tavoitteet toteutuneet MAL 2019 -suunnitelman ja MAL 2020–2023 sopimuksen mukaisesti.	KAUKE	KAUKE-johtaja
Vähennetään päihteiden käytön haittoja yksilölle ja ympäristölle	PAKKA-toimintamallin (sis. tupakka, alkoholi, huumeet ja rahapelaaminen) rakentaminen ja käyttöönotto	Mallin hyväksyntä ja käyttöönotto	PAKKA-malli hyväksytty ja otettu käyttöön	Kaikki palvelualueet	HYVO-johtaja

Sitova tavoite Tehokas, turvallinen ja taloudellinen palvelutarvetta vastaava palveluverkko

<p>Suojellaan, ylläpidetään ja rakennetaan lähiluontoa ja kulttuurimaisemaa</p>	<p>1) Huomioidaan yleissuunnittelussa viher- ja sinirakenne 2) Asukkaita ja yhdistyksiä kannustetaan puistojen hoitoon lähipuistonhoitajatoiminnalla</p>	<p>1) Yleiskaavan valmistuminen ja sisältö 2) Viestinnän määrä ja muodot</p>	<p>1) Yleiskaava valmistuu ja viher- ja sinirakenteen tavoitteet ovat huomioitu. Infran suunnittelussa huomioitu, mm. Rantapuisto ja Vanhankylänniemi 2) Lähipuistohoitaja-toiminnasta viestitty aiempaa enemmän ja monipuolisemmin</p>	<p>1) KAUKE 2) HYVO</p>	<p>1) KAUKE-johtaja 2) HYVO-johtaja</p>
--	--	--	---	-----------------------------	---